

DIN
CUPRINS

Pagina 2

● ACTUALITATEA
PENTRU TINERET —

- note
- informații
- microinterviuri
- avanpremiere

● SCRIITORUL

TINĂR LA MATURITATE — dialog cu poeta Grete Tartler

Pagina 3

Pagina 5

● O privire către cei care vin — **ME-
SAJUL PRIMILOR
SOLI**

● Atitudini, debateri, controverse — **PROMOTIA 70 — O
PROMOTIE „INTER-
MEDIARĂ” ?**

● Cărți pe care le așteptăm :

● „SĂRUTĂ-MĂ, OCTAVIA !” de Ilie Tănăsache

● „FAUNA ȘI FLORA” de Titus Vișeu

Paginile 6-7

Proletari din toate țările uniți-vă!

Scînteia
SUPPLEMENT LITERAR-ARTISTIC
tineretului

Anul VII

Nr. 43(318)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

24 octombrie

1987

**PUTEREA
CREAȚIEI
DURABILE**

Trăim într-o epocă a creațiilor durabile. Ne-am obișnuit cu acest adevăr, „a crea” — în toate domeniile, în toate sectoarele de activitate — este verbul cotidian al noii noastre deveniri, este rostul nostru de a fi în coordonatele fără egal ale unei societăți construite sub semnul celui mai profund umanism, un umanism al faptei și acțiunii revoluționare. Creația, ca manifestare de culme a libertății umane, creația durabilă a devenit în România socialistă a Epocii Nicolae Ceaușescu o necesitate și un imperativ, forța motrice hotărâtoare a tuturor marilor noastre realizări.

Trăind și creînd într-o realitate puternic marcată de impresiunile infăptuirii materiale și spirituale ale întregului nostru popor, tinăra generație de artiști ai României contemporane se manifestă, firesc și semnificativ, ca o expresie a acestei realități, plămădind, aici și acum, durabilele opere-mărturie despre vremea de azi pentru vremea ce va veni. Izbucnite din tumultul uriașului efort creator, lesne de observat pretutindeni în țară, aceste opere de artă se vor și sînt hotărâtoare argumente ale unui mod de a gândi și de a infăptui sub exigențele celei mai înalte conștiințe patriotice și revoluționare. Realitatea însăși impune acest fapt. Ca scriitor (sau ca orice alt făptuitor de frumos) nu poți fi contemporan cu unul din realizatorii Canalului Dunăre — Marea Neagră, sau ai Metroului bucureștean, ai grandioaselor centrale electrice sau ai impresionantelor platforme

SUPPLEMENTUL LITERAR-ARTISTIC

(Continuare în pag. a II-a)

EVENIMENT

**Decada
cărții românești**

Cartea românească în sărbătoră. În această săptămână a intrat în vigoare, printr-o gamă largă de acțiuni specifice, unul dintre evenimentele de referință ale anului editorial românesc, un eveniment ce exprimă prețios și profundul nostru respect față de valoarea și înălțimea literaturii noastre socialiste.

Devenită tradiție acreditată drept unul dintre elementele definitorii ale vieții noastre de zi cu zi, cartea se înscrie, iată, printre realizările importante ale momentului actual, îmbinând strălucită a spiritualității noastre pe linia unei tradiții de sute de ani.

Întâlnirile de carte, întâlnirile de înțelegere găsite în lumea cărții a fiecărui anotimp, popularitatea s-a dezvoltat întotdeauna și un statut de admirabil și posesor de carte, tinăra generație a acestor ani beneficiind ca niciodată de carte și lumina ei nemuritoare.

Cărțile noastre la întâlnirea cu oamenii. Cărțile noastre la ceas de bilanț, de împlinire.

**ACTUL DE CULTURĂ —
ACT DE EDUCAȚIE
REVOLUȚIONARĂ**

- În curînd își reia activitatea Centrul literar-artistic „Confluente”.
- La Satu Mare, în perioada 28 octombrie — 6 noiembrie — Gala spectacolelor de teatru pentru tineret. Vom fi prezenți.

Pagina 9

● Ancheta noastră: Sint operele pe care le creați o mărturie asupra mării epoci constructive de azi ?

● A.B.C. — ce-

naclu prin corespondență —

● Ce mai scriu revistele ?

Pagina 10

Pagina 11

● Gabriel Garcia Marquez: **DRA-
GOSTEA ÎN VREME
DE CIUMA**

● La Chicago, căutîndu-l pe Brîncuși

Fulgurări

*Sfere de
purpură*

Struguri în coșuri, mari, regești
Lacrimi cu pielă și pleoapă
Albastri, reci nepămîntești
Sfere de purpură și apă
Respiră merele pe fin
Mireasma lor o simți departe
În zarea ochiului rămin
Și frunze vii și frunze moarte
E sunetul atît de pur
Ca-n sticlă urcî-nceț și piere
Gutuile în qeam aprind
Brumate, flăcări moi de miere
Se-adună aur în grămezi
Globuri ce ard, de ceară fină
Așterne toamna prin livezi
Mătase, umbră și lumină.

MIRCEA FLORIN ȘANDRU

BLÎNDĂ RENAȘTERE

Toamna este anotimpul în care toate sentimentele noastre traversează, într-un fragil echilibru, albia întotdeauna încăpătoare a sufletului, făcîndu-ne parcă mai îngăduitori și mai profunzi ; domină nostalgia dar senzația de plenitudine, de rod și împlinire ne face din nou optimiști ; ne gîndim că timpul întoarce în fața noastră încă o pagină plină, lăsînd răgaz doar pentru încă vreo cîteva note de subsol, dar temeinicia celor înscrise acolo, în partea ei crudă sau intens luminată, ne redă elanul de a pregăti pasul următor. Mai apoi, ar trebui să ne imaginăm toamna (și poate chiar s-o trăim ca atare) ca pe o vîrstă plină de generozitate și surprize. Mi i-am închipuit întotdeauna pe poeți îndrăgostindu-se toamna, sădîndu-și zîcnirea cea mai pură a sufletului în cuibul de fosfete ruginii care dă văzduhului o altă consistență a plutirii, o nouă putere de a coborî pînă în fibrele cele

mai ascunse ale ființei noastre. Iar dacă ar fi să-mi recom pentru o frîntură de clipă amintirile cele mai dragi, să le pun să dea seama despre adevărul acestei frumoase presupuneri, m-aș regăsi cu siguranță, într-un tîrziu de toamnă, într-un loc pe care nu este neapărat nevoie să-l numesc pentru a înțelege miracolul petrecut acolo ; cu eternul adolescent din mine, cu ațîția și ațîția alții. Pentru că încheie un ciclu al naturii, toamna conține în nesfîrșita ei vibrație, în deplasarea lentă a verdei spre roșu seva limpezită a oricărei posibile renașteri. Trebuie numai să știi să vezi în anotimpul deja adiat de aripa rece a iernii zarea prin care poți trece deasupra, înflorind pe un cer imaginar o auroră reală. Toamna, sufletul meu este oricînd pregătît să săvîrșească această minune.

CORNELIU OSTAHE

PUTEREA CREAȚIEI DURABILE

(Urmare din pag. 1)

industriale de pe lângă mai toate innoirile din temelii orașe ale țării, ai cîmpurilor cu recolte pînă acum de nebănuț sau ai institutelor de cercetare și proiectare unde tîmple tinere ard în ritmul secolului XXI, fără a încerca să-l surprinză în întreaga măreție a lui, în complexa, devastatoare și atît de omenească frămîntare a lui spre mai bine, spre mai frumos, spre mai înalt, alături de întreaga națiune.

Iată de ce, mai ales acum, în preajma apropiatului eveniment cu semnificații de amplă rezonanță în

viața întregului nostru popor, Conferința Națională a partidului, tîrnă generație de scriitori, plasticieni, muzicieni, de creatori de frumos din întreaga țară, este acut preocupată de surprinderea, în cele mai profunde ipostaze, a vas-tului, impresionantului tumult revoluționar prin care contemporanii lor se străduiesc să întîmpine acest istoric eveniment. Viața politică a țării este vie, dinamică, clocotitoare, oferind creatorului subiecte mereu proaspete ale gîndului și faptei. Iată, de pildă, o mai nouă probă a deschiderii politice româ-

nești, a participării active a Româ-niei la promovarea unor relații de pace și colaborare : vizita de stat a președintelui Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în Republica Turcia. Despre țara noastră, datorită muncii, activității, personalității de excepție a secretarului general al partidului se vorbește frumos pe toate meridianele. Operele noastre, iată de ce, sint dătătoare de seamă în fața celor ce sint și a celor ce vor veni despre ceea ce înseamnă a fi, a gîndi și a munci azi în România socialistă.

Ce e nou în edituri

Interlocutor astăzi

ALEXANDRU

CHIRIACESCU

— Tovarășe director adjunct Alexandru Chiriacescu, așa vrea, pentru început, să-ți delimitați profilul Editurii Albatros.

— Editura Albatros, spre deosebire de alte edituri care au un profil tematic bine definit, este delimitată nu în primul rînd tematic, ci prin destinatar. Ea se adresează tineretului, o categorie eterogenă prin opțiunile culturale, prin interes și instrucție. Ne străduim să acoperim o gamă de interese foarte largă, profilul nostru fiind diversificat tematic : de la cel enciclopedic, la poezie, proză, publicistică, carte de informare științifică, de educație, venim în sprijinul programelor școlare, a programei analitice la fizică, chimie, matematică. Practic, nu există domeniu pe care să nu-l putem aborda, preocupările noastre fiind subsumate adresei, înțelegerii tînarului.

— Ce e nou la Editura Albatros?

— Anul acesta au apărut 90 de titluri de carte, în medie o carte la trei zile. Printre cărțile de poezie apărute și care s-au bucurat de succes, așa enumera pe cele ale lui Adrian Păunescu, Nichita Stănescu, Mihai Beniuc, Gheorghe Grigurcu, Dumitru Udrea, Dan Rotaru, de proză : al doilea volum din trilogia lui Corneliu Leu : **Faptele de armă ale unor civili în secolul războaielor mondiale**, volumul de proză satirică a lui Paul Everac, **Funerile pe Alpi**, volumul lui Victor Vântu, **Zecă porți chinezestii**, volumul de publicistică **Fotografia unei iubiri** de Titus Văjeu, volumul de proză SF, **Vacanțele secrete de Victor Kernbach**, de proză inspirată din istoria patriei, și dintre acestea așa cita **Strămoșii de Radu Teodoru**. O veritabilă surpriză a însemnat pentru noi și cititorii romanului unui tînar muncitor din Zalău, Florin Horvath, intitulat **O lacrimă pentru Măria Sa**, roman dedicat lui Mihai Viteazul.

— Care este ultima apariție editorială a Editurii Albatros?

— Este vorba de romanul **Misiune de investigare** de Ecaterina Țaralungă, un roman a cărui tematică se circumscrie în problematica continuității, dar și a diferențierii generațiilor, fiind în ultimă instanță o pledoarie pentru implicarea tînarilor în viața socială.

— Ce aveți sub tipar?

— Sperăm să apară pe curînd o selecție de poezie, foarte frumos alcătuită, de Petre Ghelmez. De asemenea, în curînd va apare romanul **Monicăi Zvirjinschi**, **Să spui te iubesc o singură dată**. O autoare care a debutat la noi cu un volum de publicistică de mare succes **Ah, această viață ca la Hollywood**. Ideea esențială a romanului este abnegația, dăruirea pînă la sacrificiul de sine.

— Ce ne puteți spune despre cartea de informare științifică pentru tînet, știind că ocupă o pondere importantă în preocupările Editurii.

— Apariții deosebite ale acestui tip de carte au fost primite cu interes : **Cui i-e frică de calculator** de Dan Farcaș, **Școlul matematicii de Solomon Marcus**, **Povești despre probleme celebre** de Florica Cîmpean, **Bios** de Tudor Oprea, la care mai putem adăuga **Temerari ai științei** de Popescu Ulmi, **Era cosmică și Terra** de Carmen Cloșcă, **Descoperiri științifice**. **Legende și adevăr** de Mihai Popescu și **Virgil Spulber** sint titluri cu mare aderență la publicul tînar, care s-au epuizat din librării.

— La ce vă obligă diversitatea titlurilor propuse?

— La o selecție riguroasă a acelor teme care răspund preocupărilor noastre, dar și al publicului tînar prin excelență interesat de carte.

Interviu realizat de ARETA ȘANDRU

ACTUALITATEA pentru TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI AGENDA • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

Studioul tînarului muzician

În organizarea Ansamblului artistic al U.T.C. și a Filarmonicii „George Enescu”, marți, 27 octombrie 1987, orele 18.00, la Ateneul Român își deschide noua stagiune „Studioul tînarului muzician”, manifestare de prestigiu în peisajul cultural al Capitalei.

Concertul de deschidere a stagiunii va fi susținut de corul de cameră „PRELUDIUM” al Ansamblului artistic al U.T.C., dirijor VOICU ENĂCHESCU.

Invitați în concert : ALEXANDRU MOISIUC, solist al Operei Române, OLGA BOLOCAN (pian) și CORINA STOIAN (vioară). Acompanied la pian : OVIDIU CUCU.

Recită actorul MIHAI DINVALE. În program lucrări de : Laurențiu Profeta, Adrian Pop, Alexandru Pașcanu, Corneliu Cezar, Vasile Spătărelu, Pales-trina, Gastoldi, Schumann, Ravel.

Comentariul de specialitate va fi susținut de muzicologul ANCA ANDRIESCU.

Asadar, o invitație pentru tinerii melomani din Capitală.

Viitoare ilustrată din Iași

Este ora 6 după-amiază, iar peste Iași cade inserarea grabită de toamnă. Pe șantierul noului teatru pentru copii și tînet încă se lucrează. Maistrul Mihai Stoleriu cercetează frumoasa fațadă de travertin care e aproape gata. Va fi încheiată pînă la 1 noiembrie, zice el. Ne place foarte mult ce facem aici. Și pentru că ne place atîta, ne vom strădui ca pînă la 1 ianuarie 1988 să dăm gata și lucrările din interior. Lucrăm cu mare răspundere. Maistrul Mihai Stoleriu știe foarte multe lucruri interesante despre teatrul pe care-l construiește. Cupola teatrului, element de referință pentru orice teatru care se respectă, element de construcție în greutate de 180 de tone a fost turnată pe sol și ridicată la înălțimea celor 9,5 metri la care se află acum cu niște pompe hidraulice uriașe. A fost un prilej de emoție și bucurie pentru toți ie-

senii mari și mici, spune maistrul. Fațada din travertin combină elemente liniare și mozaicuri. Construcția în sine este, ca element arhitectural, surprinzătoare, modernă, funcțională și prin faptul că are forma a trei hexagoane înscrise. Ceea ce va contribui, desigur, și la ideea ca acest teatru să ființeze și pe-o ilustrată trimisă de Iași.

Avem o idee

Discuri

la anticariat!

Anticariatul poate constitui nu numai un loc pentru schimb sau cumpărare (achiziționare) civilizată de carte, ci și un spațiu de cunoaștere și repunere în circulație a discului. Pusă în practică timid, încă timid în unele anticariate, mai ales prin preluarea și vânzarea discului pentru copii, ideea poate fi extinsă și la discul de muzică simfonică și, desigur, la cel de muzică ușoară.

Lecturi fundamentale:

O carte de Sadoveanu

Cu cîțiva ani în urmă, Editura Eminescu a tipărit un substanțial volum de M. Sadoveanu ce reunește „cîteva dintre cele mai cunoscute lucrări închinăte de marele scriitor peisajului românesc, vraja amintirii și egiului vechimii lui împechindu-se pentru a-i imprumuta poezie și culoare”. Este vorba de culegerea intitulată „Valea Frumosei”, în toată dimensiunea ei (peste 500 de pagini) o excepțională lecție de literatură și de arzătoare dragoste pentru inegalabilul peisaj românesc. Citim: „Soarele asfințise: deasupra răsăritului, undeva, mai stăpînea încă rumeneala lui. Aburul bălții începu a pluti pretutindeni pe luciul undelor. Și Delta cu profunzimi misterioase se întindea pînă departe în jurul nostru, din colțul acela de Dunăre veche. Umbra cucerea bolțile de sălcii și cărările prin trestii. Apele acelea nesfîrșite care domneau pretutindeni, într-un înnit alîng, alcătuiu o stăpînire a necunoscutului și a tainei”. Așa a scris maestrul o tulburătoare poveste în care nici o imagine nu se repetă, în care bogăția de frumuseți abundă. Subiectul, unic întotdeauna — natura patriei.

La „Nottara”

În decembrie va fi...

„Aprilie, dimineața”

Montările regizorului Dan Micu realizate pe scena Teatrului „Nottara” din București au constituit, nu o dată, adevărate evenimente artistice și prin forța și originalitatea concepției regizorale. Să cităm cîteva: „Negru și Roșu” de Horia Lovinescu, „Urciorul sfărîmat” de Kleist, „Cum vĂ place” de Shakespeare, „Karamazovii” după Dostoievski, „O noaptea furtunoasă...” — Acum, stimate Dan Micu, o nouă montare. — Da, o piesă acida, o piesă căreia

noi îi zicem „rea” ?! — O poveste, chiar un basm, să nu-i zicem însă nici parabolă, nici metaforă, despre cîteva nedorite „contemporaneități” de care trebuie să ridem și pe care le putem purifica și însănoși prin ris. Seamăna, dacă vreți, cu „relele” piese ale lui Moliere, ale lui Maiakovski, ale lui Baranga, cu toate piesele citite, care fără să învețe neapărat pe cineva, ne învață minte pe toți. — Cum merg reperațiile? — Am ajuns deja la a zecea re-

petiție. Ceea ce înseamnă că premiera va fi chiar înainte de Anul Nou. — Cine sint actorii cu care lucrați? — Horațiu Mălăele, Dana Dogaru, Mircea Diaconu, Viorel Comănci, Anca Băjenaru. — Actori încă tineri, de ce tocmai ei? — Pentru bunul motiv că sint actori importanți ai teatrului românesc și pot să joace într-o piesă ce ne arată că hiba n-are vîrstă. — Nu ne-ai spus despre ce piesă e vorba. — „Aprilie, dimineața” de Mihai Ispirescu.

Teatru „Naționalul” în turneu

În perioada 26 octombrie — 1 noiembrie, Teatrul Național din București va prezenta spectacole nu numai la sediul, pe cele trei scene binecunoscute, ci și în țară: la Suceava, marți, 27 octombrie, cu piesa „Actorul”; la Satu Mare, miercuri 28, la Sighet, joi, 29 și la Baia Mare, vineri, 30 octombrie, cu piesa „Ioneștii”. Piesa „Cam-pionul” va fi în reprezentație la Mecanică Fină București, marți, 27 octombrie, ora 14, și la Pitești, vineri, 30 octombrie.

„Ioneștii” lui Platon Pardău în spectacol. Trei dintre ei au fost surprinși în scena mai sus : Gheorghe Dinică, Silvia Popovici și Claudiu Bleonț.

Tipărituri la „Muzicală”

Nici Editura Muzicală nu și-a pierdut cadența sub soarele torid al trecutei veri și sub impactul (hai să-i zicem impact) al vacanței artistice. Deci, noi cărți și partituri. Cîteva dintre ele : „De prin Bucuresci” — culegere de cronici ale criticului muzical Iulian Roșca (în selecția Despinei Petricel), „Margareta Metaxa — o voce a operei române — de Grigore Constantinescu, „Argonauții marilor iubiri” de Lucian Cursaru (carte dedicată baletului românesc), colecția „Folclor muzical din Mărgi-nimea Sibiului” realizată de

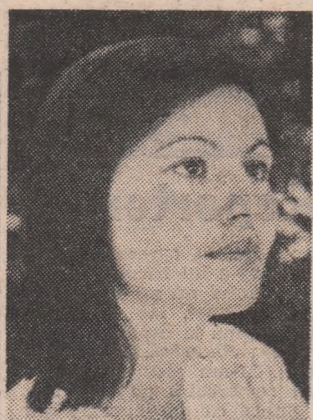
Ioan R. Nicola, „Metoda de pian” (pentru începători), autor Mircea Dan Răducanu. În literatura pentru copii se remarcă volumul de cîntece, bogat ilustrat, intitulat „Un șirag de melodii pentru cei mai dragi copii” aparținînd compozitorului clujean Dan Voiculescu. Eveniment la „Editura Muzicală” este apariția partiturii oratorului-frescă „Mircea cel Mare” (muzica Sorin Vulcu, libretul Mircea M. Ștefănescu) — lucrare scrisă pentru soliști, cor, orgă și orchestră, distinsă cu Premiul Uniunii Compozitorilor pe anul 1986.

Nu vă sfătuiem

Afișomania

Nemăiincăpîndu-și în placajul, sticla și tabla locurilor de afișaj anume amenajate, tipăriturile unor cluburi, ale unor case de cultură sau formații rock, ale unor organizatori de spectacole (a se citi : „de șușe”) ajung sub formă de afișe (răspîndite cu un zel nemărginit) în mai toate stațiile I.T.B. (pocîndu-le), în mijloacele de transport în comun, cit și pe garduri... peste tot de unde ar putea „sări” în ochii trecătorului. Destul de vechi, de vreo doi ani numai în București, năruval se cere curmat deoarece se vede de la o poștă că n-are de-a face nici cu urbanismul, nici cu civismul și, cu atît mai mult n-are tangență cu etica și estetica străzii !

Grete Tartler

„CINE VREME DE ȘAPTE ANI NU ASCULTĂ PRIVIGHETOAREA, E SCHIMBAT ÎN BALAUR“

Luni dimineața. Rîșnița electrică bizii pașnic. Imi aminteste un poem. Poate că și ei. Grete, la colțul mesei, scrie o dedicație pe cartea „Achene zburătoare”. Între timp, mă scrutează discret. O simt cu timpla dreaptă. Nu mă cunoaște. Dar dacă Joel Oppenheimer nu minte („Cum ne-am putea cunoaște mai bine unii pe alții dacă nu prin poemele noastre?”) înseamnă că o cunosc. Ea este o acheta. Un fruct care pare un simbur. E ca un grăunte de bazalt pe care încerci zadarnic să-l deschizi cu unghia, cu dinții, cu o lovitură de bolovan. Achena se deschide numai dinspre interior, și numai atunci cînd lujerul fragil, aproape translucid dar

atît de puternic vrea să iasă la lumină și să se arbore. Pentru Grete Tartler acest lujer este însăși poezia.

O scrutez și eu și recunosc că mă intimidă. Sîntem aproape de aceeași vîrstă. Ea a publicat deja 12 cărți (nu numai de poezie) și toate bune. Eu numai două și nici acestea. Mai e și profesora pe deasupra. Mă simt ca elevul repetent din ultima bancă. Pod de gheață.

Luni seara. Grete rîde în biblioteca ei. Respir ușurată. Gheața s-a spart. Curg sloaici.

— În celebra sa „Istorie a literaturii române” Ion Rotaru te prezintă: „GRETE TARTLER (n. 12 noiembrie 1948, la București) pseudonimul Margaretei Tăbăraș — nu știu încă ce relație poate fi între pseudonimul ales de poetă și Tartlau, denumirea germană a Prejmerului, eventual cu vechii scriitori Andreas, Johann, Marcus, Thomas, autori de jurnale și cronici, „Rusticus Prasmariensis”, etc. purtători ai aceluiași nume — absolventă a Conservatorului, specializată în filologia arăbă, traducătoare din clasici arăbi și din proza preislamică, este o poeză de mari resurse muzicale și o post-barbicană”. Vrei, te rog, să clarifici puțin dilema aceasta privind numele tău?

— Ideea cu pseudonimul e una din năzbitiile criticului Rotaru; ar fi putut foarte ușor să afle că acesta e numele de pe certificatul de naștere: „fiica lui Martin și a Anei Tartler”, Martin Tartler din Mediaș, fiind la rîndul lui fiul unui Martin Tartler, din aceeași tînuturi de pe malurile Timavei; e un nume german destul de răspîndit în Transilvania și, chiar dacă nu voi ajunge vreodată la înălțimea unor predecesori medievali și vestii cărturari de tip renascentist precum Andreas Tartler, coleg de studii și de generație cu Johann Filtsch (sec. XVIII, autorul aceluiași *Tentamen Historiae Vallachicae* și al altor lucrări de filozofie și istorie literară printre care *De factis rei literariae in Transilvania*), din al cărui *Diarium*, aflat în arhivele Bisericii Negre din Brașov, se cunoaște majoritatea datelor despre sus-numitul cărturar; sau precum Thomas Tartler, conrectorul lui Johann Filtsch la Honterus, istoric și etnograf fără de care nu s-ar putea astăzi alcătui un tablou al specificului tradițiilor, religiei, ierarhiilor vremii, chiar, deci, dacă n-aș fi decît o incoloră aspirantă la apropierea de asemenea campioni ai unui real „philobylon transilvan”, și tot mi-ar place să fiu luată cit de cit în serios, să nu-mi fie inventate „pseudonime” și chiar data nașterii (care e 23 și nu 12 noiembrie); deși, la urma urmelor, acestea sînt fleacuri, alături de altele asemănătoare (un singur exemplu: Franz Hodjak e expedit în două rînduri: „Colaborator la *Echinox și Neue Literatur*”, cînd el a publicat șase volume de versuri, fără a le pune la socoteală pe cele de copii și fără a pune la socoteală edițiile din străinătate, printre care cea mai recentă e un volum de mare succes în Japonia?). În fond, într-un secol grăbit informațiile superficiale se întînesc adesea; de ce să le acordăm importanță.

— Din păcate, în secolul nostru grăbit se pune uneori sub semnul întrebării chiar utilitatea poeziei.

— Condiția supraviețuirii prin cultură (poezia fiind doar o parte a ei) este viețuirea prealabilă în cultură. Cine a viețuit doar în natură nu poate spera mai mult și nici nu poate găsi ceea ce nu a avut vreodată. În *Faust II*, Panthalis le răspunde atît de înțelept insoțitoarelor Elenei care se tem că-n Hades vor scînci ca liliecii, fantomatic-mohorite: „Cînd faimă nu-ți cîștigi, nici n-ai un nobil țel, / tu aparții doar elementelor...”.

— Cum se vede poezia acestui stîrșit de mileniu privită de pe scara cu care urci la raftul cel mai de sus al bibliotecii tale?

— Pe mesele împăraților romani se puneau, pentru pură desfătare a convivilor, un pește care murea frumos: trecea prin mai multe culori, zbătîndu-se, era un mic curcubeu în agoniile, o tragică incintă pentru tirani esteți. Nu astfel trebuie să fie poezia, nu o moarte tulburătoare, ci o forță care luptă împotriva morții. De și-ar putea recupera poezia virtuțile presimțite cîndva (fiindcă era cîndva mai mult decît o simplă prestație cultural-estetică, era magie, filozofie, terapeutică...), de ar putea adăuga, pe noile, subțirile sale aripi ironice, convingerea că, tre-

cînd pragul, se întîlnește tot pe sine... că va exista totdeauna tensiunea dintre realitate și utopie, că există febrile realități, subiective și obiective, necrușcîndu-se între ele, atunci întrebările s-ar înmulți rodnic... fiindcă poezia e însăși întrebarea.

— Nu de mult am aruncat o privire indiseretă asupra biroului unui redactor de poezie la o revistă. Avea o seamă de dosare pentru rubricile diverse (debuturi, cărți noi, poezii de dragoste, patriotice etc) și un dosar separat pe care scria: POETIE. Îți place?

— Dosarul cu poete mă face să mă gîndesc la un ierbar... sau un insectar... Cum ar apare cartea ta acolo? Ca un *mutur Acherosia atropos*, care bîntuie noaptea ferestrele visătorilor, care se mișcă în flacăra luminării? Ca o magdara întunecată, gata să strîgă cînd e sunată din pămînt? Oricum, entuziasmul de „lirică feminină” e justificat și spre a nu repeta cele tocmă spuse pe ambele teme lui Nicolae Eșcu în *Vatra* nr. 9, am să ream doar că e mieșană antocontemplație, imuabilitate, așezare... că toți marii poezii au fost prin urmare (măcar din cînd în cînd) feminini... ba chiar s-ar putea zice că au fost cu aîm mai mari cu cit au fost mai feminini... și chiar dacă sînt preferate tîmuri aspremea, discontinuitatea, arunca, un dosar cu poete mi se pare ceva foarte frumos... ca un sîculet cu bețicușci în dulapul cu idei vechi al secolului...

— Din relațiile mele cu copiii mei și cu copiii altora am tras învățura că în creația poetică imaginația nu depășește pe deplin, că avem multe de învățat de la ei noi acestia „fantastii”, cum spui tu într-un poem. Cum te influențează copilul tău?

— Copilul este o particularizare a copilăriei care alintă și abia mai supra-viețuiește, pulverizată în noi. Probabil că în majoritatea familiilor de scriitori ei înseamnă apariția unui nou gen literar. În cazul meu, volumele „*Tîrziu de animale mici*” (Editura Ion Creangă 85) și

„*Scoala de muzică*” (aceeași editură, 86) nu apărut în urma unor „partide de imaginație” cu fetita mea, Ana Stăncu; dar am primit zădărnici scrisori de la alți copii, am văzut cuția alți ochi scrîpînd la nădărușurile noastre, înțeleg, aproape fără să știu cînd am mai scris un volum, „*Algebra și algebra*”, care va apare foarte curînd, fiind sub tipar și „*Iucrea*” la „*Rivul cercuit de lege*” (autoanaliză, se-tele?). E un rîsîț de ironii, calambururi, glume, o „stare de gîni” pe care o trăiesc foarte bucurînd, fiindcă lui copilăriei într-un mod neașteptat așeză-tate, lui luminează „*Lătura de umbră*” (care, dacă ar fi numai teză, ar ajunge pînă la urmă...).

— Crezi că o muzică poate fi portretul unui om? Ce muzică este aceea în care te vezi ca într-o ogîndă?

— „*Muzica sfîrșitului*” nu e o simplă metaforă cu mult timp în urmă Kepler a stabilit deja anumite rapoarte armonice între planete, comparîndu-le cu intervalurile muzicale. Dacă ar fi așa, și de ce n-ar fi, conjuncțiile astrale — altele acestea pentru fiecare om — ar avea echivalență sonoră și așa cum fiecare om are destulul său, se cheamă că are și „*melodia*” sa. Întrebă-l pe compozitorul Georges Cezar, el îți poate spune mai multe în această privință. Avem, deci, fiecare, portretul nostru muzical, nu rămîne decît să-l „calculăm” și să-l punem pe note. Frumos ar fi! Nu ne putem deci recunoaște în muzica altcuiva; fiecare din noi poate avea însă afinități cu o anumită muzică, apropiată de coordonatele sale. Aș putea astfel să citez cîțiva compozitori care-mi sînt apropiați (în afară de Bach, Mozart, care sînt „ai tuturor”): Palestrina, Beethoven, Berlioz, Manuel de Falla, Zoltán Kodály, Messiaen, Varese... expansivii deci, s-ar zice, jupiterienii... Ei mă stimulează la acțiune, imi dau energie — fiindcă pentru reflecție și melancolie n-am, vai! nevoie de stimulente...

— Există vreo asemănare între timpul biologic și cel muzical, între ceasornicul genetic și metronom?

Poetul

Duce în pumn cîteva
achene zburătoare.
L-am întreb pe unde le are.
Ei le-a suflat în vînt:
s-au pierdut foarte sus.
Surise: Le am de unde s-au dus.
Dar copacul care rezistă
ca sensul secret, nevăzut?
O, fructele lui sîntem noi, imi răspunde,
și oamenii nu se apleacă
în fața unui trunchi oarecare
ci după fructul căzut.

Rondo

Trăiește ca un delfin: respirînd
la suprafața numai
din cînd în cînd. Uneori vei auzi
chiotele inotătorilor,
cerul aproape orb de zgomotul apei
bătute.

Alteori, va răzbate spre tine
strigătul celor ce ară
rîndind o supusă spinare de deal.
Sau geamătul îndrăgostiților, țînd
în aceeași mină focul și apa.
Nu te lăsa chemat de liniștea
din adîncuri —

liniștea o să fie menirea ta
mult mai tîrziu.
Pînă atunci, dacă vezi lumea
ca un vapor scufundîndu-se
cu lumini prelungi, aleargă, aleargă,
poate salvezi cel puțin o suflare,
o, tu, cel ce trăiești ca delfinul
și respiri la suprafața numai
din cînd în cînd.

Hieroglifa

O zi egipteană.
Copilul făcîndu-și bărci de hirtie
din ziarul care vestește
noi lupte în Orient.
Eu, printre păsări și pești,
privesc în aceeași direcție:
Nu se notează vocalele, prin urmare
SCR B poate fi „scarabeu”
sau „scrib”,
NM — „nume” dar și „neom”,
MRT — „mirt” deopotrivă
cu „moarte”.

Cine-mi citește chiar astăzi
oasele, prin care vocale
fluide m-alcătuiesc?
În vremuri de mari tulburări
e nevoie de vorbe mai limpezi.

GRETE TARTLER

— Se știe că plantele „tratate” cu muzică se înalță mai repede, cresc mai verzi și mai stufos. Că oamenii și animalele se pot vindeca prin terapie muzicală — și cum se spune în folclor, cine vreme de șapte ani nu ascultă privighetoarea, e schimbat în balaur. Cu alte cuvinte, cine vreme de șapte ani (cît durează schimbarea completă a celulelor dintr-un corp o-menesc) nu își acordează ceasornicul după rîpsătra macrocosmică a Armoniei, riscă să-si vadă „circuitule” rupte de cea enă naturală, cum i-ar fi zis Paracelsus, pulverizîndu-se, amestecîndu-se, născînd monștri. „Psihormonia” e absolut necesară și eu cred că pentru a rămîne sănătoși nu avem altă soluție decît 1) să cultivăm optimismul ca pe un climat al celulelor 2) dacă nu izbutim nicidecum a fi optimiști, să ascultăm cit mai multă muzică, dar, evident, nu orice fel de muzică, doar aceea care armonizează contrariile, unifică, pune de acord (Bach, de pildă: o „vitamină ideală” în acest sfîrșit de secol!). Nu e nimic nou în toate acestea, dar, vorba lui Bertrand Russel, „poate cel mai ciudat lucru din știința modernă este reîntoarcerea ei la pitagorism”.

— Să-ți pun acum și întrebarea la modă, care se pune în loc de „bună ziua”: Ești postmodernistă?

— Parcă m-ai întreba dacă am trecut pe lumea cealaltă... Nu sînt nici un fel de „post”.

— În ultima vreme ai publicat mai puțin în reviste. Pregătești cumva o surpriză?

— Am lucrat, într-adevăr, la un *Tentamen*, ca să-i zic așa (în stil Timotei Cipariu), o carte care se numește „*Proba Orientului*” și care încearcă să demonstreze, în ideea herderiană după care marea cultură a Europei se trage din sîmbure grec, „local” și arab, că principia-tele „puncte de evoluție” ale literaturilor europene au avut de trecut proba inițială a Orientului spre a deveni ceea ce au devenit mai concret, o carte despre interferențele literaturilor europene cu clasicismul arab. Rădăcinile poeziei trubadurilor, prin linia arăbă din Spania, în solul preislamic-meyad-abbasid; tensiunea ascensiunii la Dante și măsura în care acesta a cunoscut eschatologia musulmană; influențele arabe și persane în goetheanul „*Divan occidental-oriental*”; drumurile romanticii (mai ales Novalis și Gerard de Nerval) către Orient; măsura în care „cea mai occidentală” creație wagneriană, „*Parsifal*”, e totuși plină de amintiri din lumea Soarelui-Răsare; ar urma să mă ocup și de interferențele din epoca modernă.

— Literatura română e prezentă în această „proba”?

— Deocamdată prin „estetica orientală” a lui Anton Pann și prin orientalistica lui Timotei Cipariu; dar pentru un următor volum vîd și un „capitol Macedonski”.

— Prin ce vei fi prezentă anul acesta în librării?

— Cu un volum de scrieri sapiențiale și prefilozofice arabe, „*Înțelepciune arăbă*”, care va apare în curînd la Editura Univers și pe care îl aștept ca omul care a lucrat la o astfel de carte mai bine de zece ani. Grație inteligenței editoriale și bunăvoinței lui Romul Munteanu și a redactorului meu de carte, Mihaela Ciuncan, sper ca, după multe peripeții, să ofor cititorilor un peisaj cu totul inedit al acestei încă necunoscute culturi medievale.

— După cîte lucruri bănuțese că știi, pari a fi trăit deja cel puțin 150 de ani!

— Am avut cîndva 150 de ani! Acum mă îndrept vertiginos spre tinerețe.

GABRIELA HUREZEAN

CARTEA DE PROZĂ

Sobrietatea comicului*)

O cărticică de buzunar, după lectura căreia se poate ride intelectual, tonifiant. Cum umorul se face tot mai popular și în tendință de a redeveni folclor, numărul autorilor umoriști veritabili scade pe metru pătrat cu cât crește simțitor categoria absurdității și prapăstioșilor, categoric care înțește în risul sănătos ca într-un mijloc revanșard de escaladare metafizică a umbrei personale.

În ultimul timp a proliferat așa-zisul umor specializat pe profesioniști și pasiuni: al pescarilor, al filatelisților, al microbiștilor, umorul de serviciu și cel familist, umorul pedagogic — care scot în relief secvențe capitale din existența unor semeni: partida săptăminală de baboi, examenul (de conducere, de admitere, de treaptă), plecarea în concediu sau vizita celui mai bun prieten. De unde, o altă specializare: tematica, pe compartimentele posibilităților cititorului.

Dan Cojocaru, om de televiziune, T.V.-man, cum se mai spune prin cartierele mărginașe are intuiția (sau harul) de a nu se specializa într-o porțiune îngustă a realității. Subiectele sale sînt de peste tot, personajele acoperă o largă gamă tipologică, cu multe variații situaționale; dar ciștigul cel mai mare, de ordin scriitoricesc, ar fi că schițele și povestirile sale se repliază în afara comicului de limbaj, pentru o satiră ergonomică, căutînd adică cel mai neutru punct de vedere, cea mai benefică perspectivă pentru autor și inocența finală pentru personaje. Dacă ar fi renunțat și la caricaturizarea onomastică, ar fi încă și mai realist iar *Diagonala cadrului*, ar fi putut ambiționa la rangul documentelor ficționale, reprezentative pentru mentalitatea și dimensiunea psiho-socială a perioadei de referință.

Cînd un automobilist neexperimentat părăsește carosabilul se zice, eufemistic aproape, că iese în peisaj, adică în afara habitatului normal și comportamental. Dacă nu suportă și derogări morale atunci ei intră în peisajul umoristic — jată motivația care declanșează intriga și sarcasmul în *Diagonala cadrului*.

Efectul comic rezultă în schițele și povestirile lui Dan Cojocaru din ceea ce s-ar putea numi deturnarea de intenție și mistificarea de semnificație. Două familii își doresc să aibă o casă la țară pentru copii și, cînd o au, îi elimină tocmai pe copii, prin exagerarea pasiunii agricole. Niște colegi, telești și filmiști se întîlnesc întîmplător și discută profesional despre *diagonala cadrului*, dar prelungirea controverselor conduce la o exacerbare bahică. Deturnarea de funcție e un lucru cunoscut — și poate deveni și caz penal — dacă n-ar fi la mijloc frica chelnerilor de un control de cit mai de la centru și cit mai de sus — dar, pînă la urmă, clienții sînt serviți exact cum ar trebui.

Deci nu este aici nici comic de limbaj, nici de situație, ci de imaginație ce se mulează pe realități posibile în probabilitatea rațională a existenței.

Cineva care, la modul donquijotesc, infierbintă de lecturi, vrea să acimatizeze corida în satul Bogăți altcineva care promovează diletanțistic ploaia artificială sau alții care, înarmați cu un butoi cu vizor de sticlă caută un monstru antediluvian în lacul Găletușa, un frate ialomițean al lui Nessie sînt ființe excepționale iar situațiile de înregistrat în cartea recordurilor.

În aceste zone de interes uman își activează Dan Cojocaru simțul umorului, cu agreabile realizări, dar și cu o periculoasă capacitate de indușoare față de sentimentalismul propriilor eroi.

Prin coerența epică, prin spiritul viu al dialogului și conturarea prin replică economicoasă a personajelor, prin știința frustrării așteptărilor previzibile, Dan Cojocaru pare a se îndrepta spre teatrul comic. Ipostază în care autorul merită să fie așteptat cu tot interesul.

AURELIU GOCI

*) Dan Cojocaru — *Diagonala cadrului*, Editura Albatros, 1987. Redactor de carte — Lucia Hanu.

CARTEA DE POEZIE

Nobilețe și discreție *)

Distins om de cultură, critic (a dat încă din anul 1976 o carte de reevaluare a operei disputatului — astăzi Camil Petrescu) și îngrijitor-editor alături de Al. Rosetti a unor ediții cu greutate din Ion Barbu, I. L. Caragiale, Camil Petrescu, Liviu Călin este și un poet sensibil cum ne place să numim poeții discreți, preocupați de continuarea rafinare a expresiei.

Provenind din restrînsa familie a barbiștilor rafinați, stăpîni ai unui cod propriu de re-prezentare a naturalului, citadinului, îndrăgostiți pînă la pasune de „viața” lentă ce pituie, scăzînd și înălțîndu-se în lucruri și ființe, poezia lui Liviu Călin reprezintă o materializare valoroasă a propriei dorințe (a poeziei) de profunzime prin simplitate, de poezie prin lipsă de alambicare, de distilare a esențelor fără a prezenta procesul de distilare: „Semînțele vorbesc în somn și le auzi / noaptea dacă vrei să culegi stele / cînd fluierile stau agățate în duzi / tăcute cu izvoare în ele. / Semînțele vorbesc și cuvintele suie / în aburul cîmpului chilim argintiu / vîntul seceră gol patele suie / și eu rid fiindcă știu / să așez cuvintele rotunde / pe firul de raze al serii — / în ele citeva luni se ascunde / marea tipăt al verii” (Germania).

„Materia” poeziei lui Liviu Călin provine dintr-o reprezentare hieratică a existenței, contemplația fiind într-un fel ireală, tensiunile sînt urmările precum încordările și pasivitatea. Energia nu interesează ca forță brută, ea este disecată în liniile proprii magnetice, în interioarele forței de-tonant-declanșatoare și mai puțin în impactul pe care îl produce. Uneori impresia de delicat conviește pașnic cu aceea de gravitate, creîndu-se o metamorfoză proprie poeziei de o înspăimîntătoare luciditate și responsabilitate: „Înfricoșiți de hohotul cenușii luminate / dacă norii îmbracă luna / arborii încep să vorbească / vorbesc vorbesc întruna / ca și cînd cineva ar pune la cale ploaia / furtuna sau ceva asemănător / cu zdrește dezgropate / uitări fără pâlării / cuvinte pe mosor / fiori calcinate...” (Antirăzboinică).

Deși cărturărească, trădînd peste tot cultura autorului, totuși poezia lui Liviu Călin nu este o poezie a unui număr de „teme date”, oferite, re-luate cu fidelitate de catagraf. Chiar acolo unde asemenea „teme” sînt „re-luate”, subordonarea tensională și de transfigurare este proprie poeziei, convențiile căpătînd independență chiar în punctele ce par mai expuse: „Între mine și domnul Vivaldi / e o prietenie de satî / el m-a învățat / cum să țîn / între altele / florile coafate în viață / și chiar anotimpurile / în patru cupe pe ață / de clavecin / lîngă arma de vînătoare / tot de la el am înteles / că adevărata față / a pădurii / e oglinda casei / cînd își amintește / ultimul bal...” (Contrapunct).

Și ceea ce nu vrem să ometem, fiind de o importanță hotărîtoare pentru poezia din această carte, este uimirea poetului în fața semînței care germinează, a orașului cu ochi somnorosi ieșind / apărînd din noapte, a umbrei focului, a toamnei cu vioară, a șarpelui cînd poate vorbi din priviri, oului cînd s-a născut cu înteles, miinii cînd scrie cu umbra de cer, a copacilor ce sînt poeme tropicale, a trupului cuvintului rupt...

Funcțiile bătrînei uimiri în poezie, a bătrînei uimiri a poetului, nu pot fi înlocuite de nici o abracadabrantă construcție de orice fel ar fi ea.

VALERIU BĂRGĂU

*) Liviu Călin — *Umbră de foc*, Editura Eminescu.

CARTEA DE REPORTAJ

Izbinzi în Reporteria *)

Un prieten mi-a recomandat cu oarecare insistență lectura cărții de reportaj a lui Nicolae Sirbu, *Aurul din aripi*. Titlul volumului nu mi s-a părut, sincer să fiu, de prea mult gust, iar de autor, iarăși ca să duc sinceritatea pînă la capăt, nu prea auzisem. Dar, iată că, nu trebuie să te ghidezi niciodată după judecăți. M-am ales cu lectura unui volum de-a dreptul remarcabil pe care eșit în a-l cataloga în mod precis ca de reportaj sau proză. În aceasta, dealtfel, mi se pare că rezidă superioritatea paginilor reporterului — cum am aflat mai tirziu — reșitean. El scrie într-un fel care este foarte marcat al său propriu, încălciînd fără ostentație, dimpotrivă, cu naturalele perfecții, artificialele granițe dintre genuri. Cartea sa este, în fond, un roman reportericesc, despre Anina. Caracterul sintetic se vede nu numai din faptul că aflăm aici o fuziune inspirată între scrupuloasa constituire și documentare a reporterului și vina epică a prozatorului. În text însă diverse elemente circula natural, aidoma lichidului limfatic, într-un organism existent de sine stătător și, prin urmare, nu avem o clipă agasantă impresie că aici reporterul „viră” în text cutari măturii culese, să spunem din presa de pe vremuri, că transcrie un document etc., etc., totul și toate dintr-o obligație „de serviciu”, pentru ca pagina sa să arate solid informată. Dimpotrivă, varii relatări, întocmări în timp, abundente și, în fond fireștile, notații pe marginea epoeii realizate la Șantierul național al tineretului de la Anina — toate sînt, nu amalgamate, ci circulă cu ireproșabilă naturalețe, în cuprinsul unui discurs literar, compus din stilul trepidant, chinuit oarecum, (dar faptul nu implică o judecată de valoare negativă, căci în felul acesta se punctează gravitatea complexelor și a opțiunilor, forța caracterelor și fermitatea deciziilor), minușios totodată, caracteristic cu deosebire prozei ardelenesti contemporane. De altfel, autorul asimilează creator felurite sugestii, în primul rînd din romanele lui Augustin Buzura, aplicate într-un chip inedit, în primul rînd datorită faptului că e vorba de un material aparte: trebuie să ținem seama că de fapt el nu face proză de imaginație, ci reportaj. Un reportaj însă în care diversele piese alcătuitoare sînt aidoma unor povestiri sui-generis din care se alcătuesc un roman sui-generis. Afirmația este atît de valabilă încît dacă autorul nu ar fi făcut aprecierile de rigoare, nu ar fi vorbit despre locuri concrete și izbinzi cunoscute de toată lumea, ai fi avut impresia bine întemeiată că se face roman de actualitate, nu lipsit de un simbol profund pe o temă generală care este, desigur, aceea a realizării omului contemporan. Pasaje ale acestei originale cărți, de oriunde ar fi decupate, sînt ilustrative pentru felul cum, prin caracterul foarte aplicat și informat al reportajului, se sugerează cu subtilitate, așadar, cu forță artistică, epoea unei lumi aflate în plin efort constructiv, mereu realizînd, mereu ambițioase să realizeze mai mult, mereu creîndu-și premise, inculcate cu discreție rafinată conștiinței lectorului ale unor impliniri superioare.

Iată un esanșon susținător al afirmațiilor de mai sus, pe care îl reproduc cu mențiunea că aidoma lui, sînt atitea altele în cuprinsul cărții. „În subteran s-a dat peste multe gouri, incurcîndu-i pe mineri. Și totuși, pentru cincisprezece februarie, șeful de brigadă Nicolae Moscu, venit de la Lotru, și-a propus prima străpungere. Alt punct fierbinte e la carieră, de unde vor fi depuși în baraj 1,1 milioane metri cubi de anrocamente. Pentru ca apele să ajungă la termocentrală. Valea Ponească să fie iar frumoasă, iar prichindeii coloniei, de care se ocupă educatoarea Anisoara Marcea și învățătorul Marius Băcilă, să poată povesti cum într-un loc niște baraje se nășeau sub ochii mirați ai unei căprioare, pe cînd porumbeii lui Ioan Cherecheș, de la Gura Golumbului, aduceau cerul să se privească în lacuri inexistente încă.”

VICTOR ATANASIU

*) Nicolae Sirbu — *Aurul din aripi*, Editura Facla.

RETUȘ

O poezie inedită a lui Victor Eftimiu

Printre oamenii pe care i-am cunoscut din Bucureștiul de odinioară se numără și Romeo Drăghici, prieten apropiat al poetului Al. O. Teodorescu și unul dintre primii biografi ai lui George Enescu. După mai multe întîlniri pe care le-am avut în ospitaliera-i cameră din casa de pe Calea Victoriei, mi-a dăruit o fotografie ce reprezintă pe prozatorul I.L. Mironescu însoțit de un grup de prieteni, precum și cartea lui Victor Eftimiu, *Oglînzile. Poezii*. [București. „Vremea”, 1939]. Pe recto primei pagini a acestui opuscul se află o poezie autografă a lui Victor Eftimiu închinată marelui muzician George Enescu / Un glas cecresc pe-al veacului sabat / Pe hohotul de iad — un plîns de violină / Azur de-april pe fruntea ce se-înclină / Și constelații care ne străbat. / Rapsod și mag al celor șapte stele / De-

miurg... / Din mina ta cum înflăite curg. / Un cer universal înalță cu ele. / Victor Eftimiu, decembrie 1937. Această poezie cred că e scrisă în 1939, an în care a apărut *Oglînzile*, ce i-au fost dăruite lui George Enescu, iar datarea e din decembrie 1937 deoarece în acel sfîrșit de an s-au produs patru evenimente în biografia lui George Enescu care au stîrnit emoții în rîndul admiratorilor săi. La 4 decembrie se căsătorește cu Maria Cantacuzino, născută Rosetti-Tescanu: la 9 decembrie, în sala Aro din București, George Enescu și Pablo Casals cîntă *Concertul pentru violoncel și vioară* de Brahms, acompaniați de Orchestra Filarmonică dirijată cu neîntrecută măiestrie de George Georgescu; la 14 decembrie dă un recital de vioară în sala Pleyel din Paris și, în fine, la 27 decembrie concert la Cin-

cinnati (S.U.A.) cu Cincinnati Symphony Orchestra.

Aceste remarcabile succese ale lui George Enescu nu puteau lăsa indiferentă o natură atît de impresionabilă ca aceea a poetului și dramaturgului Victor Eftimiu. Poezia *George Enescu*, ce se publică acum pentru întîia oară, se constituie într-un elogiu absolut a-adus inimitabilului creator și interpret al muzicii românești și universale. În viziunea lui Victor Eftimiu, George Enescu apare în trei distincte ipostaze: rapsod, mag și demiurg. Consider că cele două catrene surprind, în chipul cel mai concludent posibil, unicitatea fenomenului enescian. Cartea lui Victor Eftimiu cu poezia lui George Enescu se află acum în biblioteca mea.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frunte

de LINU

Nichita Danilov, *Poezii*, Editura Junimea, 1987. Pentru Nichita Danilov, scrisul înseamnă mister.

MESAJUL PRIMILOR SOLI

Că alcătuiască ultima promoție a primei generații postbelice ori că alcătuiască o generație de-sine-stătătoare, cum le place mai ales lor să creadă, optzeciștii au început să „îmbătrânească”. Furtunosul lor debut (de nu cumva și al nostru) parcă s-a petrecut ieri și totuși, deși efectele șocului pe care l-au produs asupra climatului literar încă mai persistă, ei și-au impus poetica și, într-o măsură importantă, și-au publicat și opera.

Pe acest fond, al maturizării artistice și biologice, care nu poate fi aminată, a promoției/generației '80, și-au făcut apariția mai mulți tineri scriitori, poeți indeosebi, pe care formula ei de creație, care a recitat mult timp aderenții și virtuozii din mai vechile și mai noile virste, nu i-a mai putut absorbi. Apariția a avut un caracter absolut spontan. Cine răsfoiește colecțiile revistelor literare din anii 1980-1985 constată cu oarecare mirare că debutanții adolescenței, de vîrstă liceană, sînt ca și inexistenți: în vogă sînt atunci optzeciștii, cei mai mulți deja absolvenți, de facultate sau studenți în ultimul an.

De abia de prin 1985 își fac loc noii adolescenți. Cel dintîi și unul dintre cei mai talentați, publicat intens de SLAST, dar și de alte reviste, ca „Ramuri” și „Flacăra”, editat de „Scrisul Românesc”, laureat al Premiilor literare-artistice ale U.T.C., este Constantin Preda (n. 1961), a căruia poezie ar putea fi considerată emblematică pentru noua promoție. Într-un articol consacrat celor care vin (în SLAST, nr. 42, 17 octombrie 1987), Laurențiu Ulici îl numește printre „soli” promoției „ce va să vină cu tot efectul și echipamentul abia în anii nouăzeci”. El ar face parte dintr-un grup de poeți la care „trăsăturile” noii promoții „au devenit realitate”. Poeților „soli” Cristian Popescu, Daniel Bănuțescu, Paul Vînicus, Horia Gîrbea (mai cunoscut grație unei planete pe care i-a dăruit-o Mircea Martin), Augustin Ioan, Ioan Pop, Cristian Pavel, Simona Serban, Carmelia Leonie și Ioan Pinteș (ultimii doi prezentați în cîte o antologie colectivă de debut) le mai pot fi alăturati și alții, între care Dana Oprea, Horia Căpușan și Gabriel Cheroiu, tustrei publicată de SLAST, ultimul debutant editorial prin „Litera”. Dar, cum dintre aceștia mulți vor încerca să se ataseze, din fugă, de trenul optzeciștilor, privirea s-ar cuveni, credem, îndreptată spre solii care gravitează în jurul virstei de douăzeci de ani. Cîțiva dintre ei au fost publicați deja în ultimii ani de SLAST. E vorba de poeții: Adriana Lefter (n. 1966, București), Maria Timuc (n. 1968, Vaslui), Mariela Rotaru (n. 1969, Caracal), Elena Bilea (n. 1969, București), Flavius Iancu

Obeadă (n. 1969, Brașov), Ionuț Cirjan (n. 1970, București), Olga Ghișescu (n. 1970, București). Și de prozatorii: Elena Ghiban (n. 1966, București), Ruxandra Mărginean (n. 1967, București), Daniela Drăghia (n. 1969, Deva), M.P. Popescu (n. 1972, București). Pe drumul spre tipar se află adolescenții Ioana Hristea și Daniel Marian, pe care ne încumetăm să-l privim ca pe unul din marii poeți ai viitoarei generații, poet a cărui tipărire în volum ar constitui un eveniment.

Iertată să ne fie această contabilizare, dar istorie literară nu se poate face, nici măcar în mod proiectiv, fără date -pozitive-: fără nume de autori și fără indicații bibliografice. E în logica lucrurilor ca nu toți adolescenții care au publicat sau vor publica în anii viitori un grupaj de versuri sau de proză să se dedice literaturii, iar dintre cei care vor semna această opțiune, e ușor de prevăzut că nu mulți vor trece proba timpului. Totuși, în texte pe care le-au publicat ei în ultimii ani se află semnele prevestitoare ale unei noi generații.

A propune profilul unei realități artistice care nu există decît în nuce poate părea un gest prematur, dar previziunea poate fi folositoare chiar și atunci cînd nu se confirmă: pentru protagoniști, ca și pentru istoricul literar, care vor avea la îndemînă un termen de comparație. Există, de altfel, niște legi ale dezvoltării organismului literar, a căror lucrare poate fi anticipată cu o bună șansă de verosimilitate. O nouă promoție artistică se structurează printr-un contrast, mai calm ori mai violent, față de promoția imediat anterioară și printr-o redescoperire simpatetică a promoției care o precedea pe aceea tăgăduită. Se întimplă în viața literaturii ceea ce se întimplă în viața de familie: copiii coalescează cu bunicii peste capul părinților.

Generația '80 este, într-o bună măsură, o generație a ironiei și sarcasmului, dar și, într-o măsură de bună măsură, a gravității existențiale, ironie, sarcasm și gravitate accentuate în așa fel ca să dobîndească privilegiul de indici ai unei personalități inconfundabile, și orientate de obicei spre un text și un context. Noi veniți combină ironia, sarcasmul și gravitatea într-un aliaz inestricabil, făcîndu-se de o tehnă proprie homopatiei (deși e puțin probabil că ar avea conștiința ei): textul e îmbilzicit printr-un tratament cu doze foarte mici de ironie, sarcasm și gravitate. O posibilă -suferință- mai mare e preintimpinată printr-un act special de munitizare.

Spre deosebire de ironia persiflantă a optzeciștilor, ironia scriitorilor (foarte) adolescenți ai anilor '85 este afectuoasă și întrebătoare, ca și cum ar voi să-și

recupereze etimonul (eironia); ofensiva sarcasmului, care solicită o sofisticată strategie în literatura predecesorilor, se devalorizează într-o bătaie cu flori; sunetul metafizic al gravității, pe care îl emană orga tip Ioan Mureșan, Nichita Danilov sau Daniel Corbu, se atenuează pînă la suavitate. Atita și așa cum sînt, diminuate și amalgamate, ironia, sarcasmul și gravitatea celor care vin în anii '85, libere de raportarea, atît de caracteristică promoției generației '80, la universul literaturii și la universul ei paralel, au un firesc existențial aproape reflex. Poate că, dintre ei, compoziția cea mai norocoasă de ironie caldă și gravitate gingașă a obținut-o Olga Ghișescu (Cere): „Dă-mi o mină, să-ți ierț fața arsă de soare. / Dă-mi să-ți ning, să-ți miroș a rășină de brad. / Dă-mi să-ți tac cloacul: și să-ți cad la picioare / Înelălă-o ceareaf, ca-ntr-o bură de fard. / Totuși tac, nu gîndi, mi-e albastru covorul. / Tețuși nu-s jaluzele să ne-năghit pe noi. / Totuși strigi undeva că te-năpăduie zborul. / Ce copaci ne-am trezit, fără margine de gol.”

Ar fi o greșală să se creadă că adolescenții de azi sînt mai cuminți decît adolescenții de ieri. Sînt și ei sprînzari, zgomotoși, sturjebatici, dar elanul care-i animă își este suficient sieși. Dacă pe optzeciști îi preocupă indeosebi relația cu ambiția (poate mai mult socială decît fizică), predispoziția celor care vin e de a se concentra asupra propriilor desfășurări sufletești, într-o relativă (și nu se știe dacă și provizorie) indiferență față de lumea externă. În grupajul de debut al Mariței Rotaru, prefăcut cu un bine temperat entuziasm de Marin Mincu, se află o „ipostază” care poate mărturisii despre un posibil fel de a fi, prin contemplație, al posibilei promoții: „În ochiul lebedei / locuiesc: oglinda mea / vreme de un riu / mă privesc”. În succesiunea unui val literar al extroverturii se înfățișează la orizont, consecință a unei duble reacții, textuale și contextuale, un val literar mai sensibil introvertirii.

Generația '80 s-a înhamat cu insuficiență să urce pe Muntele Făgăduinței bolovanul sistific, promoția '70 s-a fixat într-un unghi din care poate supraveghea spectacolul și din care, pe măsura posibilităților, avansează în prim-plan, promoția generația '80 a ales mîrginele, de pe care îi poate parodia. Pentru cei care vin în anii '85, -inscenarea- pare a nu mai prezenta interes. Imboldul lor esențial e de a recupera lirismul. Am spus-o și noi, în exact acești termeni, într-o emisiune culturală de la începutul verii lui 1987, cînd, aflîndu-ne într-un juriu, ne-am argumentat opțiunea pentru poezia liceanului Daniel Marian din Deva, a spus-o și Laurențiu Ulici (în articolul pomenit), vor mai fi observat

și alții dintre cei care iau aminte cu o clipă mai devreme la ce se va petrece miine. Interesant este că, asemenea Elenei Bilea (pe care a prezentat-o, în stilul său inimitabil, Dan Laurențiu), poezii adolescenței intuiesc întoarcerea la sentiment și emoție: „Platon nu mințise / Poeții nu confecționează poeziile din / Inteligență- / Gîndea poetul acela nebun / Privind cartea scrisă poate de Platon / El știa mai bine și decît Platon / Că poemele se nășteau din inimă”.

Din evidența că acești adolescenți sînt tentați să-și dea în vileag drama lăuntrică nu se poate deduce că ei se dezințerează de cultură, după cum o literatură care e produsul intertextualității nu aparține numaidecît unor erudiți. Puține urme culturale pot fi detectate în poezia unor mari poeți ca Lucian Blaga și Ion Barbu, și totuși poezia lor e saturată de cultură. Despre zestrea culturală a adolescenților din anii '85 vorbește maturitatea textului, absolut uimitoare la prozatorul de 14 ani M.P. Popescu (care a debutat în SLAST cu un cuvînt înainte de Carolina Ilica) și la poetul ceva mai „vîrstnic”, de 16 ani, Flavius Iancu Obeadă (ocrotit, în aceeași revistă, de vorbele bune ale lui A.I. Brumar). O imagine care produce saivoare prin simplificarea detaliilor, dintr-o Poveste a celui dintîi, nu poate fi decît efectul unui elan nativ: „Între un munte țesit la stînga, un deal în față, un deal muntos la dreapta și un munte deluros în spate, era o cîmpie. De sute de ani avusesse vara căpîțe de fin cu vrăbii zburite, iarna căpîțe de nea cu ciori morocoșoase. În mijlocul cîmpiei era o baltă cu broaște și papură. Asta o deosebea de o altă cîmpie care avea un munte țesit la dreapta, un deal în spate, un munte deluros în față și un deal muntos în stînga, dar care nu avea în centru o baltă, ci un lac cu brotași și libelule”. Noi veniți ai anilor '85 citesc, sîntem conșinși, mult, dar nu cu scopul de a-și etala lecturile în text. Ei citesc pentru a cunoaște și, dacă nu e pretențios spus, pentru a se îmbogăți. În cazul lor, ca și în cazul altor generații de altfel, cultura nutrește ființa, iar ființa — opera.

Dacă va fi să fie și dacă în portretul promoției încă nenăscute pe de-a întregul nu vom fi pus prea mult din ceea ce e dintotdeauna în firea în schimbare a adolescentului, s-ar putea întimpla ca literatura română să răspundă, cu aceste nume sau cu altele, sentimentului vacuității și crepuscularului care se acutizează indeosebii la sfîrșit de secol și mileniu, printr-o profundă replică de plenitudine existențială.

CONSTANTIN SORESCU

Atitudini, dezbateri, controversse

O promoție gratulată de foarte multă vreme cu epitetul de „tînără” este aceea care a răbufnit în literatura noastră în jurul anilor '70 și s-a impus (ori, merita să se impună, dacă privim lucrurile într-o accepție strict valorică) în cursul deceniului trecut. Mereu se spune poetul tînăr — sau prozatorul sau criticul — tînăr cutare (care poate fi foarte bine Adrian Popescu sau Ioana Ieronim, Gabriela Negreanu sau Alex. Ștefănescu), deși toți aceștia au fost comentați copios de critică de-a lungul anilor — nu și cu insistența care se cuvenea, deși o istorie a literaturii române contemporane nu se poate concepe, dacă vrea să fie onestă, completă, competentă, în absența lor.

Firește, critica trăiește, cum se spune, din filiații. Dacă regula obișnuită psihologiei umane este de a merge de la cunoscut pentru a înțelege necunoscutul, nu am avea de ce să protestăm, ca un poet „echinoxist”, exempli gratia a fost raportat inițial la poezia lui Nichita Stănescu sau Cezar Baltag. Drama este că atare raportare este permanentă. Nu se poate discuta despre poezia, indeosebi a clujenilor, care au debutat în jurul anilor '70, fără să se arate că, în deosebire de ilustrații lor precursorsi imediați, nu au o viziune atît de gravă (dar care nu o au?) ca nu sînt atît de conceptualizați în enunțuri și profunzi în perspectivele sugerate receptorului. Mai mult, se poate vorbi de o anume îngustime a receptivității critice, în sensul că ideea de poezie, de densă și originală substanță a fost nu o dată raportată, explicit (mai rar), ori implicit (mai des) la un chip de a ilustra poezia, caracteristic, să spunem lui Nichita Stănescu, ori Ion Gheorghe, ori Marin Sorescu ș.a.m.d. Inevita-

bil, atunci, tocmai ceea ce alcătuiască nota proprie a literaturii promoției '70 ajunge să fie considerat ca o expresie a neimplinirii în sensul de cadere într-un anume registru minor. La un autor de valoare aflat la începuturile sale, elogiul, chiar dacă nu este justificat prin forța intrinsecă a scriiturii sale din acel moment, criticul are tot dreptul (și nu numai: are datoria) să intuiască sensul devenirii, să întrezărească copacul puternic pre-

tință. Dacă s-au remarcat notele de excepție ale poeziei lui Cezar Baltag ori Matei Vișniec, existente încă de la începutul creației acestora, de ce să ne sfîșim să spunem că un Mircea Florian Șandru s-a dovedit, încă din start un poet de prim rang? O altă formă a minimalizării, voite sau involuntare, expresie a unui spirit conservator sau, în cel mai bun caz, a unui care redevine, receptiv într-un tirziu, cu alte cuvinte, de cînd încep să apară în scenă reprezentanții ai promoției '80, este aceea a concentrării tuturor luminilor reflectoarelor asupra unui singur reprezentant a se-

altminteri meritare, cu scriitorii mai vîrstnici sau mai tineri, pe care i-au recomandat atenției publice Nicolae Manolescu ori Eugen Simion, Valeriu Cristea ori Mircea Iorgulescu. De asemenea, ne-am ocupat de „vedeta” (unică) ce ne-a fost fixată de către aceștia, uitînd că între colegii noștri de promoție se află atîtea alte talente incontestabile. În mod semnificativ, tot un critic al seriei anterioare, mai bine zis un reprezentant al „ultimului val” al acesteia, (mă refer la Laurențiu Ulici) s-a ocupat sistematic de promoția '70, în timp ce un Al. Dobrescu, foiletonist de excepție altfel, a

pleментарitate între felul de a fi liric, dacă se poate spune astfel, de un calm îndurerat, căutător înlăcrimat și potolit de esențe a lui Ion Mircea, melodicitatea plină de har creator a topiril în creuzetul propriu a unor varii sugestii, a lui Horia Bădescu, ori revărsările vulcanice, romantice la un mod stilizat și superior decorativ, cum găsim la Lucian Avramescu. La fel se poate spune despre poete, de la Carolina Ilica, din volumul ei de debut de o senzualitate rostogolită (aceasta este cartea care a dăruit acum măsura talentului autoarei) la Grete Tartler, transcrietore dăruită a obsesiilor blinde ale omului de bibliotecă, la Liliana Ursu, sfioasă, dar și agreabil căutată în confesiuni rostite parcă pe un glas șoptit-fierbinte. Aceștia diversitate o regăsim în proză. E destul să ne gîndim aici la solidele construcții în roman, devenite, pentru cine este lucid și de bună credință, deja piese de rezistență ale genului, semnate de Gabriela Adameșteanu ori Ioan Dan Nicolescu.

La fel stau lucrurile în critică. E destul, iarăși, să menționăm forța observației exgetice, transmise prin intermediul imaginii percutante de o mare proprietate lăuntrică, dacă se poate spune astfel, de definirii „obiectului” analizat, la Alex. Ștefănescu, eseistica subtilă a lui Daniel Dumitriu, aceea acută a lui Ion Simuț, temeiniția studiilor lui Mihai Coman, raza largă de cuprindere a foiletonisticii lui Constantin Sorescu, seriozitatea, în sensul cel mai bun, al cuvîntului, a istoricilor literari ai acestei serii, de la Ioan Adam pînă la Nicolae Scurtu.

Nu, hotărît nu, promoția '70 nu este, în afara accepției strict cronologice a termenului, despre care vorbeam, una „intermediară”.

VICTOR ATANASIU

Promoția '70 — o promoție „intermediară“?

simțit de vîlăstarele de acum. Din acest motiv este pe deplin întemeiat gestul lui Paul Georgescu de a fi scris atît de amplu și generos la începuturile carierei literare a lui Nichita Stănescu. Entuziast a scris Nicolae Manolescu la debutul lui Mircea Cărtărescu. La scriitorii promoției noastre orice încercare radicală de afirmare a valorii s-a izbit de o multitudine de grimase și corective.

Destul să ne amintim ce furtună de proteste a stîrnit calificarea de „un nou Hölderlin”, făcută de Al. Paleologu, referitor la Dan Verona în prima etapă de creație a acestuia din urmă. Să înțelegem de aici că atributul creației de excepție e un privilegiu exclusiv pentru promoția '60 sau '80, nu și pentru aceea plasată cronologic între ele? Nu e drept să fie așa, intrucît ca este o promoție intermediară doar sub raportul încadrării temporare, dar nicidecum nu este o vale între două culmi, căci se constituie ea însăși într-o culme, perfect dis-

preferat în genere să-și concentreze atenția (și el ca și atîția alții!) cu precădere asupra scriitorilor din promoția autorului Necuvîntelor, ori din aceea a luniștilor.

Și e păcat că lucrurile stau astfel. Nu mai puțin e regretabilă că există totdeauna o sficiune a situații decise a unui scriitor serios din promoția noastră în cadrul mai larg al literaturii române. S-a observat astfel forța viziunii, rezultate din asimilarea de către timbrul liric propriu a elementului livresc, la Cezar Baltag, dar a existat o mare precauție în a se detecta acest proces la un Horia Bădescu. În primul rînd promoția '70 se remarcă nu doar prin intensitatea manifestării unor talente, ci și printr-o diversitate, deja amintită, care dă o notă de complexitate și bogăție peisajului literar. Așa cum Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, se completează între ei, la fel există un proces de com-

5 — Suplimentul literar-artistic al Scintei tineretului

Aurel
Ștefanachi

Suprema ta amintire

cade o frunză pe gura mea care te strigă (a venit toamna, din păsări crește o nesfirșită aripă, în cer crește o nesfirșită aripă)

cade o frunză pe gura mea care te strigă (din propriile noastre orbite lucrurile și ființele tot în afară zidesc plinsu-mi și soarta...)

cade o frunză pe gura mea care te strigă (suprema ta amintire - o minusculă ușă prin care ghearele durerii sint mari și fierbinți - și sint asemuit tocmai cu aceste stări - preconcept :)

cade o frunză pe gura mea care te strigă (nu vezi pe nimeni - cu bisturiul cel verde decupezi ochiul din centrul abisului, hubloul prin care apari...)

peretele negru din față inapoi imi depune umbra și virsta - ceasul de plumb care nu arată nimic

cade o frunză pe gura mea care te strigă,
să nu mă desprinzi de pinzele tale suflet al meu - iubită sau rugă cîntec sau moarte...

* * *

carnea ta început de amurg pe apele sorții a înflorit și s-a dus

carnea ta început de amurg demult mi-a cuprins toată ființa - rob pentru tine lăsîndu-mă

* * *

ipotetic avînt : dincolo de fața lucrurilor - dincolo de pinzele aducerilor aminte ; cariatidă ! o vatră pe suprafața căreia arde propriu-mi trup...

iarba aceasta care de două zile tot crește direct din cuvintele care imi ară gura este o formă a ta - este mîmă-mea care încet a început să plîngă ! este „CARTEA DE NISIP“ la care veșnic se scrie...

și totul nu-i decît un palat de gheață în care te aștept și tu nu vei veni niciodată...

* * *

cine să scrie această poveste ? (substanța gîndului care mă soarte pe dinăuntru / abia se hrănește pe sine... morișca nisipoasă din peretele existenței se învîrte și nici o stea nu se vede ;

și eu te iubesc și te numesc grabnică delăsare și tu nu ești - mireasa mea abisală ! mireasa mea abisală !)

este o vreme între primăvară și moarte... ah, și cit de perfect mi se arată în vis predispoziția de a nu mă îndepărta de tine niciodată -

numele pe care ți-l rostesc nu-i decît viclenia zorilor ; ca o frunză în plină toamnă ce-mi arde fața

(ridic brațele - o mare cîmpie plutitoare se revîrșă : timp fără timp ; nu-mi voi mai afla prealimpede clipă ; vremea începutului de-a te iubi

mireasa mea abisală mireasa mea abisală...)

cum stau sub ascuțitul razelor lunii vin caii cu mai multe rînduri de aripi să se piardă să-și adincească boturile în această iarbă care sint eu !
care sint eu !

Ilie Tănăsache

sărută-mă Octavia

Fragment de roman

Asta-i tot

Cu Rela se întîmplase așa : s-a dus într-o duminică în orașelul unde Predescu, actorul, făcea concentrarea. Încărcată ca un Moș Crăciun. Tot teatrul a finit să-i trimită cîte ceva, vedetei. Vedeta ? Ia daturile, le duce la cazarmă, merge cu Rela la cinema, rula un film la care nu se uita nimeni, el îi zicea Relei că n-a găsit două bilete cu locuri alăturate ea, hai să plecăm, el nu, că-l interesează filmul, cine știe poate că odată, un regizor, o să-l vadă și pe dinsul într-un rol. Și iată o pe Rela plantată între doi puștani ronțăitori de semințe, iar el cu șapte rînduri mai în spate. Totul ar fi fost poate în ordine dacă nu se rupea pellicula, operatorul a aprins lumina poate se va hui-đui mai cu rușine, Rela a întors ochii ei verzi și în spate, Predescu : impresurat de o iederă atît de blondă că dureau privirile. S-a stins lumina, filmul a rulat mai departe, Rela s-a lăsat condusă la gară, a fost aproape veselă, el bucuros că a scăpat de scene, glumea urît pe seama tuturor blondelor de pe pămînt, ea, la gară, l-a sărutat convînsă și tandru. Prea tandru ca să nu fie ceva suspect la mijloc. Dar inchipuitul de actor naviga trufaș pe două corăbii, cu un singur binoclu însă la el. Nu vedea decît fluturași colorați și mare cuminte înainte... Rela a venit la teatru, a povestit exact lucrurile și, la două zile mă trezesc că-mi propune :
- Crezi că-ți cer prea mult dacă te rog să bei un coniac cu mine ?

— Orice, numai coniac, nu.
— Bine. Atunci un pahărel „de orice“ ?

— De acord.
— Cînd termini treaba, m-a-nunți. Sint la cabine...

Ce treburi avea ea la ora aceea la cabine nu eram în stare să-mi imaginez. Am rămas în birou pentru că se anunțase Darian, blondul, puternicul Darian, fostul coleg de muncă, eu la ajustaj, el la forjă, la ciocanul cu aburi.

„Am un necaz, Nelule...“
Mă și mir că a fost în stare să îndrăznească atît. Uriașul asta era de o reticență care te scotea din minți.

„Vino, Dariene, te aștept...“
„Numai dacă...“

„Vino !“ aproape mă răstesc la el, știindu-l cum e...

S-a umplut biroul cînd a intrat. Era îmbrăcat în negru, cu doliu la rever.

„Ce-i Dariene, ce s-a întîmplat ?“

Uriașul ? A început să plîngă. Numai cu lacrimi. Fără hohote, fără sunet. Vorbea și lacrimile-i curgeau pe obraji, el le lăsa să șiroiască, nu le mai simțea ori nu le lua în seamă.

„Tata, zice. Știi, era mecanic auto“.

„Știu... Dar liniștește-te, Dariene“.

„A pus pe roate un Opel-Olimpia, abandonat de război într-un șanț. Mergea ceas. Acum o săptămînă o explozie de cauciuc în plină viteză și un camion care-i venea din față i-a rețezat capul...“

Cînd a ajuns aici izvorul de lacrimi a secat.

„Dariene, trebuie să fii tare !...“

„Ce puteam altceva să-i spun ?“

„Da, aprobă. Trebuie...“

A scos din buzunar o fotografie. Mi-a întins-o. De pe hirtia mată mă fixau doi ochi de cărbune, un chip mal degrabă slăbuț, cu o mustăcioară scurtă, rețezată decis.

„Îl știu pe tatăl tău“, zic, și abia după ce am dat drumul la vorbe am realizat că vorbeam la prezent despre un om care se dusesse ireversibil, în trecut. Poate că era împotrivirea reflexă, uneori mai puternică decît noi, pe care o scoatem în linia întîii cînd vine ireparabilul, implacabilul.

„Uite, mîi am și una din profil...“

Din profil, tatăl lui era altul. Chipul exprima voință, ba chiar o anume trufie. O sfidare a clipei de atunci, din fața fotografului. Îi inapoez fotografiile, Darian le pune la locul lor și mă întrebă cu privirea în pămînt :

„Ce zici, mă poți ajuta ?“

„Despre ce-i vorba, Dariene ?“

„Vreau să-i fac capul... Să l-l pun acolo... la cimitir...“

M-a luat pe nepregătite. Știam eu cîte ceva despre mulate și așa mai departe, dar știam mult prea puțin decît ar fi trebuit acum.

„Voi, aici, în tențu, faceți fel de fel de chestii“.

„Da, facem...“

Chem pe nea Lovin de la butaforie, omul, săritor la necaz, întrebă dacă i s-a luat masca, nu, nu i s-a luat, se uită la fotografii și zice :

„Da, pot să fac. Numai că din ghips. Ori ghipsul nu ține. Ține doar o vară și o iarnă. Apoi crapă“.

„Ce trebuie să fac să țină ?“

„Mergei cu ghipsul la un sculptor. Îți spun eu care. Ți-l face în piatră, ori mă rog, marmură... Vii la mine peste o săptămînă“.

„Îmi pare rău, Dariene“, îi zic la despărțire.

„Mie imi pare bine, a replicat sincer. M-ai ajutat. Înțelegi că e singurul lucru pe care-l mai pot face pentru el ?“

A plecat aproape bucuros. Sau, despovărat, mai despovărat un pic. Ferice de cel care

Titus Vișeu

fauna și flora

Lumina grîului

Călăuză vei fi prin iarba invinsă de pași. Călăuză vei fi acestor lacrimi restaurînd roua, dinastie pe cale de stingere-apoi vei deschide calea celor împovărați de lumina fremătătoare a grîului. Încă mai ții puil de vulpe la piept, încă mai suferi, încă mai dor rănile stinse. Călăuză a zorilor, invingătorule...

Ochii tăi obosiți

Nu e canonul insingurării, e doar floarea de fin provocînd comoția verii, astfel se aude călătoria

ei peste pajiști. Mai simți febra preclasică a renunțării dar acesta nu e canonul desăvirării, e doar sunetul coasei, lovită de lumina ochilor tăi obosiți.

Strigătul

Părul tău disperat ca o vulpe rămasă pe scara autobuzului (efortul șoferului de a o prinde între ușile pneumatice, călătorie în care auzi strigătul Isadorei și chiar o vezi prin ceața solemnă, amestecată cu vapori de benzină.) Părul tău mirosînd încă blind a pădure, animal fericit.

trec ușor din oceanul durerii în golul mulțumirii...

— În drum spre casă am intrat în prima circumstanță. Cam fără personalitate, ca să mă exprim așa, dar știam că au un vin alb bun, cât mai aproape de starea lui naturală. Rela a cerut coniacul ei — unul mic — eu paharul de vin alb și alt pahar cu apă minerală alături.

— Urează-mi noroc, zice Rela.

— Noroc.

Abia și-a muțat buzele. Nu avea deloc starea de ciută speriată. Obrazul liniștit, bătind spre măsliniu prea tare — cam exagerase la cabine cu fondul de ten și celelalte — îi punea perfect în valoare ochii, două crăițe ciudate, verzi ori azurii. În rest, îmi spuneam, iată o altă Rela. Așezată, cu toate conturile încheiate, fără urmă de crispere.

— Mă mării.

N-aș spune că am rămas înțersiz. Dar nici prea departe nu eram. Aveam starea de atunci când Octavia m-a pocnit în cap cu întrebarea: „Și de ce duceai de urechi namilele alea de pești?”

Rela a ridicat iar paharul. M-am supus și eu, automat. Mă bucuram, nu mă bucuram? Nu știu dacă era vorba de bucurie. Mai degrabă cred că se putea spune, împăcare. Ceea ce, în cazul acesta, mi se părea mai mult. Inimă mai mult. Discuția de mai târziu, la spital, cu Octavia, avea să-mi confirme exact același sentiment. Rela era aproape o soră de-a mea, și așezarea ei pe un fâgaș de viață armonioasă mă tulbura în raport cu acest grad de imagină rudenie.

— Nu mă întrebi cu cine?

Am ridicat privirea să-i citesc în ochi. N-am descifrat nimic. Ori n-aveam ce.

— Ba te întreb.

— Mulțumesc, spuse îndesat. Se baricadase ea, dar, încetul cu încetul, ceva îi scăpa, totuși, de sub control. Și atunci aveam impresia că Rela, vulnerabilă, devenea și mai vulnerabilă. Ca un pui de pasăre bucurios că a ajuns pe marginea cuibului. Inconștient încă de milioanele de pericole ale primului zbor. Necesară stare, pentru că altfel, cu balastul genetic al experienței, oare care pasăre și-ar mai desface, pentru prima oară, aripile? Aproape că-mi venea să o mângâi pe ființa din fața mea, care nu-și atingea decît buzele de coniacul-pretext, și să-i spun fără grabă, cald și frățește:

„Rela, sora mea, meteor pierdut în hățișul vieții, regăsește-te, Rela...”

— Am întâlnit un om, un excavatorist.

Replica mea a țîșnit rea, ca un glonț pe țeava puștii și mi-a părut rău după aceea, dar era prea tîrziu:

— Înțeleg că te măriți cu o... profesie?

A plecat privirea și vinovată, și nu:

— Poate ai dreptate — m-am exprimat greșit. Oricum, zi să fie bine.

— Zic.

Iar am ciocnit, paharul ei tot plin, al meu, cu vin alb, pe jumătate, cel de apă, gol.

În ineapere a intrat un grup zgomotos. Studentii, desigur. Noroc că s-au așezat mai departe de colțul nostru.

„Maestre, strigă unul mai bătos. Apă minerală și ceva coniac pe lingă ea...”

Am zîmbit. A zîmbit și Rela. Părea că ceva o eliberase de starea ei dintotdeauna, dar o nimerim atât de rar cu presupunerile noastre. Sufletul omului e o fîntină, uneori atât de adîncă încît n-avem nici-o șansă să ajungem la apa limpede ori tulbură, caldă, fierbinte sau ghețar năpraznic de acolo, de lingă inima pămîntului.

— Asta e, începe Rela să se descarce, gata, toate zăgăzurile se făcuseră pulbere. Omul stă pe scară cu mine, îl știe și Predescu, și el pe Predescu, a venit odată și ne-a reparat lumina, de atunci ne-am salutat mercur, el, excavatoristul, arată numai bun pentru a poza unui sculptor de titani, ei bine, e uriaș dar blind și sub blîndețea asta am descoperit eu că se află o fire dreaptă, simțitoare, atât de simțitoare și de dreaptă încît odată, cînd Predescu mi-a făcut o figură — imi făcuse el multe — el, Radu, că așa îl cheamă pe excavatorist, văzînd mărăgia, era întimplător pe scară, mi-a spus de față cu Predescu:

„Cum de înghiți asemenea porcării? Eu n-aș înghiți așa ceva chiar dacă ar fi împăratul actorilor.”

Predescu a pufnit minzește dar Radu l-a repezit:

„Și chiar de-ai fi eu tot te-aș trimite la păscut, așa, să știi, sector zootehnic ce ești, ca să nu-ți spun altfel, că și vorbele alea te-ar mingia pe lingă ce știi eu că meriți cu virf și îndesat.”

Deci, asta-l omul, gata, după ce s-a întimplat cînd mi-am petrecut la cinema orele de permisiune ale lui Predescu, am venit acasă bolnavă, o boală în suflet pe care nu mai știam cum să o ascund mai bine, aici, în teatru, am cam reușit, sînt convinsă că și tu gîndești așa, dovadă că acum, uite, eu fac primul pas și-ți spun, dar acolo, acasă, omul ăla mi-a citit în toate ascunzăturile, a văzut, nu știu cum, cită cenușă port în mine, cit de răsucită și cită durere duc în mine, n-a stat departe, s-a interesat la un masinist din teatru ce-l cu mine, el l-a zis treaba cu permisia și într-o dimineață, cînd tocmai plecam, mă pregăteam să deschid ușa, țrrr! soneria, el în prag.

— Asta-l tot.

Ea a pornit să coboare pe panta străzii, eu să urc pînă spre casă, unde Octavia, desigur, m-aștepta la ora aceea, ori desena vise fantastice pe covoare, ori pune la cale cine știe ce alte lucruri, împreună cu buna doamnă Sanda, în privința ăluia micu', care se grăbea să vină în lumea noastră atât de răsucită uneori...

„Ce-i cu dumneata?”

„Nimic”, zic.

„Zici, dar e, se vede, hal să nu mai fie, și-am spus eu ce și-am spus de individ, mă rog, pot să-i spun și în persoană, dar cînd îi la cineva n-ai urechi pentru vorbele altora. așa că, dacă lucrurile stau cum stau nu te las în starea asta și știi de ce mă bag? Pentru că ăla nu merită ca tu să suferi, descără vin să te iau la cinema, duminică sînt și eu, în sfîrșit, liber, am bilete la o gală de box trăznet, n-ai mai văzut așa ceva, nici la Las Vegas, ascultă aici: Galați contra Brăilei, ori invers, cum vrei, și mai departe îmi spui cam ce-ai mai vrea, numai restaurante să nu fie că nu suport muzica tare, și apoi banul cîștigat cîștigat poate avea și altă întrebuințare, nu? Dacă vrei îți cumpăr un cățel, ori poate îți place să pictezi, o fată ca tine o și vad pe malul apei ori lingă un copac, amestecînd culorile, de acord?”

Mie, ce să-ți mai spun, mi s-au tăiat picioarele, întuiam că e un om bun, dar nici într-atît, l-am rugat să nu-mi cumpere ciine, că nu-mi plac ciinii, bine, zice, altceva? nici să pictez nu știu, s-a văzut asta încă din școală, nici eu, spune el, și ridea, ridea iar eu zic: totuși, îmi plac păsările, mai ales cele foarte mici, am avut odată chiar o pereche de colibri, nu știu cum arată, spune și el, dar acum învăț meserie pe excavator pe unul care a tot țîntat taciocul pînă a intrat în bucluc și după ce a lipsit cit a lipsit, din lumea aia peștiră și la suflet, că răul împetritează și sufletul. să știi, l-au dat la mine, să-l fac om, om îl fac, dar și el poate să-mi dea un sfat unde să găsec eu păsările astea, cum spuneai că le zice? Colibri? În regulă, dacă asta-i problema se rezolvă...”

— Asta-i tot.

Rela a ridicat pînă la ochi în care, paradoxal, cea mai ne-suferită băutură pentru unul ca mine avea culoarea mierii de albine. — de albine nu făcătă cu zahăr și alte marafeturi. De data asta a băut pînă la fund, m-a obligat și pe mine să fac la fel, după care a chemat autoritar chelnerul — multe aveam să aflu, să descopăr la Rela în clipele acelea de derută, de derivă, ziceam eu, dar nu cred că eram grozav de aproape de adevăr — și a plătit ea, după care ne-am despărțit la ieșire tot pe replica ei:

— Asta-l tot.

Ea a pornit să coboare pe panta străzii, eu să urc pînă spre casă, unde Octavia, desigur, m-aștepta la ora aceea, ori desena vise fantastice pe covoare, ori pune la cale cine știe ce alte lucruri, împreună cu buna doamnă Sanda, în privința ăluia micu', care se grăbea să vină în lumea noastră atât de răsucită uneori...

DEBUT

Cristina Eșianu

S-a născut la 1 august 1967 în orașul Victoria, județul Brașov. Absolventă a liceului din localitate.

Cristina Eșianu (premiul I al Taberei de creație „Excelsior” Timișoara organizată de C.C. al U.T.C. ediția 1987) este un nume despre care vom mai auzi. E adolescentă, dar scrise cu siguranța unui poet pe deplin format, cu un remarcabil simț al cuvîntului, al forței lui, constrînd imagini insolite, asociații care surprind prin noutatea și logica lor, decupaje dintre lume de neliniști și transparente. Poezia ei e deschisă în egală măsură către concret și abstract, către ironie și gravitate, către joc și tristețe, ca un șir de lentile multicolore, prin care, privind, avem revelația unei realități noi, care e cu siguranța cea a poeziei. Cu puțină șansă, ti-îndcă talent are, Cristina poate fi unul din numele unei promoții poetice care vine puternic din urmă.

MIRCEA FLORIN ȘANDRU

Univers

Netulburată sînt netulburată precum uneori frunzele obrazului în septembrie

Sînt foșnet de rochie îndrăgostită și ce medieval este acest sentiment de oraș mic în care te închid cu grație și frig.

Autobiografie

Onorată comisie eu m-am născut dintr-un cocor și o balerină este constantă deci această trecere a mea spre miezul pietrelor toamna trăiesc în apropierea ideii de umbră m-am vopsit în culorile unui marfar m-am încercat cu minerale și vegetale și plec, plec, mă pierd în peisajul acesta

Foarte tîrziu am ajuns o biografie definitivă Dar tot atunci am plecat iar din mine luîndu-mi toate hărțile trupului luîndu-mi toate harnașamentele luîndu-mi chiar o pelerină de nori din care curgea ploaia pe drumul suspendat în spirale de frig prelungind o rochie albă într-o lunecare sub reflectoare albe.

Amintirea

Copiii aceia de suflet erau transparentîi uneori luam de mină venele lor imponderabile și le deșiram în metri de privire pe sub vertebre de sticlă ale oglinzii care făcea crețuri și strîmbături în vazele de aer ale luminii

Ne-am propus

Ne-am propus să ne numim iarnă și să nîngem Nîngeam în neștire la întimplare cu ochii în jos ne nîngeau oasele în poeme de hirtie fotografică și staniol Și cineva a constatat de acolo că ninsoarea anulului 1987 e ascuțită ca un semn de întrebare.

Și era destul

Mă gîndeam că o să-ți ridic o cazemată o casă cu lanterne sau lucruri de arme pilpîind în neordinea cuvîntelor mele însă tu erai nespun de pașnic —

Atîta doar că îți treceai în fiecare an cu un zîmbet de diavol domestic un sfert din Niagara în termos și mă priveai și era destul.

Definiție

Ca un ochi sub hipnoză ca o măduvă foșnînd mingiieter în clipa plină de vrajbă dintre enunț și genul lui proxim ca o punere sub gratii ca o naștere într-o eprubetă de celofan ca un marș de nuntași în război ca o apropiere a sprincenelor — sentimente E această îmbrățișare.

Cenușa gîndului

Ca un linx — timpul sărîndu-ți în spate, mursecîndu-ți ceafa, cunoscînd bine drumul cel dulce spre sediul visării.

Ca un linx el, cu blana superbă rîvnită de zei,

cenușa gîndului îi acoperă urmele pașilor, cușca brațelor în zadar îl cuprinde.

Încă speră să-l doborî, animal violent, singeringind, și se zbate deja în plasa memoriei sugrumată de teamă.

Libelula

Aripa ei — un manuscris imponderabil, la care au lucrat secolele, și parcă argintul lunii i-a dăruit materia castă pe care o-naltă neauzit.

Aripa ei — ocrotind civilizațiile moderne, ca un scut fragil, ca un vâl de abur și resemnare.

Aripa ei — ca o clipă, zburînd deasupra hidrocarburilor și a orgoliilor.

Libelula face parte tot mai solemn din artă, părăsînd realitatea, aripa ei seamănă tot mai mult cu un manuscris căruia nu i se va cunoaște nicînd autorul.

Povara dragostei

Prin casele depărtate în care-am trăit ne-a rămas tinerețea, pereții lor de cretă păstrează amintirea răsăritului, ca și cum în fiecare dimineață, din noi

s-ar fi ivit pe zare astrul ceresc. Povara iubirii ne desenează ca în peșteri, cîndva, chipurile.

Drumuri

Întomnează virtutea în fagurii dulci ai iubirii, tresari

ca la auzul unei cumplite fărâdelegi. Gura se-apropie de lacrima ploii ascunsă pe geomuri. Te infioară gustul ei sălcii, bătrînesc, au sosit prietenii tăi, cîrăbușii, ca niște nave fosforescente; palmele mele-i așteaptă fixînd geometria aeroporturilor. Darul meu pentru tine sînt ei, încă mai ai zăpadă pe umeri, încă mai ai promoroacă în păr. Ei îți vor arăta drumuri spre munte.

Inorogul

Ca și cum ar adulmeca primejdia bibliotecii cu nările sale transparente, lovînd cornul de-argint de geamul ferestrei,

seară de seară îl vezi apărînd din ceața lecturilor, din necuprinsa întindere a marilor și a micilor utopii. Sînteți

ca doi prieteni. Meleagul lui începe de-acolo de unde se termină teama de copil, după ce treci

de strigătul bufniței și de lumina albastră a punctului.

Mai rapidă decît scînteia reîntorcerea sa în nisipurile ocrotînd Inorogii.

MUZICĂ

Tineri concertişti*)

Cu cîţiva ani în urmă, Galele Tinerilor Concertişti s-au „lansat“ în viaţa muzicală a ţării la Satu Mare, pornind apoi într-un larg periplu prin oraşele ţării; iată că acum ele au poposit din nou la „locul de baştină“, în cea de a 43-a ediţie, găzduită de Zilele muzicale sătmărene.

Am găsit la Satu Mare un colectiv simfonic matur, ce se mulează cu mobilitate sub fiecare individualitate dirijorală, un ansamblu sudat la şcoala profesionalismului şi seriozităţii, aşa cum s-a dovedit şi prin cele două concerte ale galei, momente de amplu interes în peisajul cultural al acestei toamne. În mod firesc, din partea oricărui dirijor, gestul punerii în lumină a unui tânăr interpret capătă un plus de responsabilitate, bagheta avînd aici un evident rol coordonator, ea oferind stabilitate şi încredere. Prezent pe afişul dedicat muzicii beethoveniene, Petre Andriesei nu s-a dovedit în forma sa cea mai bună, dilatînd suflul Concertului în Re major pentru vioară şi orchestra; în acest context, tinăra solistă Luminiţa Petre Rogacev a căutat să învaluiască acest spaţiu sonor rarefiat în sobrietate şi prestaţă, în acurateţea a detaliului. Desigur, pentru abordarea concertelor beethoveniene, cele câteva programări în compania orchestrelor simfonice din întreaga ţară nu înseamnă o experienţă prea bogată la această vîrstă a maximelor acumulări artistice, o realitate pe care ne-au reconfirmat-o ambele protagoniste ale serii. Astfel, în cazul Ilenei Horculescu, ferma pregătire pianistică s-a văzut estompată prin lipsa echilibrului, prin rupturi şi asprimi în susţinerea mesajului expresiv al „Imperialului“, monumentalitatea opusului fiind întru cîţva salvată de bagheta dirijorală ce a reuşit să închege o arhitectură monumentală.

Cel de al doilea program l-a adus la pupitrul dirijoral pe Alexandru Munteanu, ce a semnat o eficientă colaborare nu numai cu ansamblul simfonic, ci şi cu tinerii solişti invitaţi. Cu aplomb şi temperament violonistic, cu avînturi romantice, Ladislau Csendes s-a relevat ca o interesantă promisiune în Concertul în si minor de Saint Săens, în timp ce Maria Tamas şi-a conturat portretul interpretativ prin acurateţea şi rigoarea tratării instrumentale, dar verva şi elanul Concertului pentru vioară de Ceaikovski au pierdut pe parcurs din intensitate. În partituri de strălucitoare pregnanţă concertistică, cei doi studenţi clujeşti — violoncelista Diana Ligetti în Balada haiducească de Paul Constantinescu şi pianistul Octavian Arion în Concertul în La major de Liszt — au împus prin rigoarea şi temeinicia stăpînirii textului, prin forţă şi precizie; o subliniere aparte pentru penetranţa sunetului şi puterea de convingere expresivă, pentru relieful timbral diversificat, pentru siguranţa tălmăcirii Dianei Ligetti. Intregînd paleta stilistică variată a manifestării, cornistul Orban Karoly a adus în atenţie o pagină rar ascultată: Concertul în Mi bémol major de Richard Strauss, învăluit în muzicalitate şi căldură, în fraze larg arcuite.

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Gala tinerilor concertişti — Satu Mare, 10, 11 octombrie 1987.

FILM

Avanpremieră la o... intenţie

Dialog cu DUMITRU FERNOAGĂ, directorul Casei de Filme Cinci.

— Stimate tovarăşe director Dumitru Fernoagă, se vorbeşte de mult timp despre colaborarea tinerilor scriitori cu casele producătoare...

— Nu numai că se vorbeşte, dar se şi caută soluţii de apropiere a acestora de platourile de filmare, mai exact de colaborare cu casele noastre.

— Vă propun să precizaţi o intenţie a momentului legată de un dublu aspect: prezenţa tinărului brigadier pe ecran şi semnătura aparţinînd unui tînăr scriitor pe scenariul posibilului film.

— Ne interesează foarte mult realizarea unui film despre o brigadă de tineret care să lucreze pe Şantierul naţional al tineretului de la amenajarea riului Argeş pentru navigaţie, irigaţii şi alte întrebunţări.

— Ce fel de film doriţi să fie?

— Nu facem nici o restricţie de gen sau de subiect. Ceea ce ne preocupă este să oglindim destinele oamenilor tineri, viaţa constructorilor, modul în care şantierul reprezintă pentru ei o şcoală de educaţie comunistă. Nu vrem să fie un film documentar ci unul artistic, de ficţiune, dar în care să găsim întreaga bogăţie a vieţii brigadierilor, să se oglindească, de asemenea, schimbările de anvergură în peisajul locului, multele transformări presupuse de asemenea lucrări importante. Pe primul plan vor sta, fără îndoială, transformările în conştiinţa tinerilor, aspectele legate de implicarea lor, de educaţia prin muncă.

— Ce preconizaţi în mod concret pentru acest film la care nu se cunoaşte nici scenariul, nici regizorul şi care acum e doar o „avanpremieră la o intenţie“?

— Aşteptăm neapărat scenariul, ci subiecte, idei, dezvoltate pe cîteva pagini pe care să le selectăm împreună cu redactorii Suplimentului literar-artistice al „Scînteii tineretului“. Din acestea pot ieşi poveştile cu tineri, în cadrul unei colaborări ulterioare, mai strînse cu redactorii casei, cu regizorul filmului. După cum am precizat nu punem vreo condiţie de gen ci doar pe aceea de autenticitate, de poveste frumoasă şi emoţionantă. Poate fi un film cu un personaj colectiv, dar poate fi şi unul din fragmente, din mai multe poveşti, de fapt un film-scheci.

— Pînă cînd aţi dori să primiţi subiectele?

— Pînă la 1 decembrie 1987.

IOAN LAZĂR

OPERĂ

Început de stagiune

Profesorul universitar doctor Petre Brăncuşi, director general al Operei Române, recent ales membru al consiliului de conducere al Asociaţiei Internaţionale a Teatrelor Lirice, a avut amabilitatea să ne ofere cîteva repere în ceea ce priveşte preocupările actuale şi de imediată perspectivă ale prestigiosului colectiv pe care îl conduce.

„Aş vrea să remarc, în primul rînd, apariţia, devenită tradiţională la începutul fiecărei stagiuni, a calendarului tuturor spectacolelor care se desfăşoară pe perioada septembrie '87 — iunie '88; consultîndu-l, se poate remarca locul convenit creaţiei naţionale, atît în ceea ce priveşte operele destinate maturilor, cit şi operelor şi baletelor pentru copii şi tineret. Şi în această stagiune continuăm ciclul de spectacole pentru copii şi tineret, care au loc în fiecare duminică, sala fiind de fiecare dată, o spunem cu satisfacţie, arhiplină. În acelaşi timp sîntem preocupaţi în cel mai înalt grad de pregătirea viitoarelor spectacole. Aş remarca, în acest sens, organizarea în cinstea Conferinţei Naţionale a partidului a „Zilelor artei lirice româneşti“, cu spectacole de operă şi balet în cele mai alese distribuţii.

O atenţie deosebită acordăm, în acelaşi timp, acţiunilor de amploare ale anului viitor. Intre acestea aş aminti Festivalul „Verdi-Ceaikovski“ care va avea loc în luna mai şi la care îşi vor aduce contribuţia cei mai buni solişti din Operă şi din ţară, precum şi oaspeţii de peste hotare. Spre sfîrşitul stagiunii vom oferi scena noastră Liceului de artă „George Enescu“ care, în două seri, va prezenta în cadrul „Galei celor mai tineri muzicieni şi balerini“ o suită de spectacole. Ne preocupăm, de asemenea, ediţia următoare a Festivalului „George Enescu“, în cadrul căreia vom prezenta spectacole minuţios pregătite, la loc de frunte situîndu-se tragedia lirică „Oedip“.

Ca noutate de „ultimă oră“, trebuie să remarcăm, desigur, faptul că peste cîteva zile va avea loc premiera operei „Nabucco“ de Verdi, pe care o dorim o sîrbătoare a artei lirice. Repetiţiile se desfăşoară cu intensitate în vederea marilor confruntări cu publicul care, nu ne îndoim, şi în această stagiune va umple, seară de seară, pînă la refuz, sala de spectacole.“

Mulţumim amabilului nostru interlocutor, cu promisiunea că revista noastră va consemna pentru dumneavoastră, dragi cititori, acest moment de „sărbătoare a artei lirice“ pe care, la 31 octombrie a.c. îl va reprezenta, nu ne îndoim, premiera operei „Nabucco“.

GABRIEL NĂSTASE

Dan Mihălţianu — un artist al experimentului

Recent, plasticianul Dan Mihălţianu a fost distins cu premiul al II-lea la Trienala europeană de gravură în metal desfăşurată la Grado în Italia, Prilej pentru a-i adresa cîteva întrebări tinărului plastician ce foloseşte cu talent tehnica în acvaforte şi acvatina pe placa de fier:

— Ce înseamnă această primă recunoaştere peste hotare a operei dv.?

— Cred că este o chestiune de noroc. Sigur că trebuie să fii bun, dar-nu înseamnă că toţi cei care nu iau premii nu sînt valoroşi. De data aceasta juriul prezidat de G. C. Argan a ales gravura mea „Cimp“ şi alte două ale unor artişti din Norvegia şi Austria. Dar repet: orice premiu are şi ceva relativ în el.

— De la absolvirea în 1978 a Institutului şi pînă acum aţi deschis două expoziţii personale şi aţi participat la numeroase expoziţii de grup şi saloane de grafică. Arta dv. — fotografia, gravura, desenul — poate fi încadrată într-o modă anume?

— Deşi am vrut să flu izolată faţă de mode, totuşi stilul pe care l-am ales mă plasează, pa-

radoxal, trebuie să recunosc, într-un curent artistic nou, încă nedescris în totalitate la noi ţinînd de forme ca Mail-Art şi Copy-Art. În mod sigur însă am depăşit nostalgia debutului caracterizată de Pop-Art.

— Ce apreciaţi cel mai mult la un artist tînăr?

— Să fie înzestrat cu o curiozitate acaparatoare, în numele căreia să acorde atenţie acelor forme culturale care dau stilul unei generaţii, şi din care se pot naşte opere reprezentative.

— Prin premiul de la Grado aţi trecut cu succes în confreria „metaliştilor“. Va schimba acest premiu ceva în evoluţia dv.?

— Nicidecum. Vol persevera în artă pe acelaşi drum, ceea ce nu mă va împiedica să-mi folosesc o parte din inspiraţia şi efortul creator în scopuri socialmente utile: îmi voi face conştiinţios meseria de grafician la Oficiul Special pentru Editarea Timbrelor şi Mandatelor Poştale, unde îmi pun semnătura pe timbre şi alte tipărituri poştale.

Interviua realizată de FLORIAN POPA

EXPO: Cristina

Tănăsescu

La Căminul Artei, Cristina Tănăsescu îşi ordonează pe simează lucrări ce surprind agitaţia cosmică. Schiţele şi desenele sale trădează o stare de nelinişte şi dorinţa de comunicare. Copacul devine, în concepţia ei, simbolul însuşi al vieţii. El nu apare niciodată izolat, ci integrat pădurii care-l sprîjină, şi-l asimilează. (A. Ş.)

Confirmări ale valorii plasticienilor români

Artiştilor plastici Anamaria Smighelsehi, Ion Panaitescu şi Ştefan Găvenea li s-a decernat premiul „La Minerva d'Oro“ pentru lucrările de grafică prezentate la cea de-a XVIII-a ediţie a expoziţiei organizate de Academia de Artă şi Cultură — „La Minerva“ (Lazio — Italia).

După ce a participat cu două lucrări la expoziţia internaţională de la Paris „Cele mai frumoase afişe ale lumii“, una dintre ele fiind aleasă pentru coperta revistei internaţionale „Curier“ — aprilie, editată de UNESCO în 35 de limbi, Corneliu Nicolae a mai fost distins de curînd cu „Diploma de onoare“ la expoziţia de la „Art Director Club“ — New-York (aflată la a 60-a ediţie şi prima cu caracter interna-

ţional) pentru afişul de teatru „Timon din Atena“, piesă ce face parte din ciclul „Integrala dramaturgiei shakespeare-iene“, realizată de graficianul român. În sfîrşit, lui Corneliu Nicolae i s-a mai acordat şi premiul III la „Concursul mondial de afişe pentru pace“ de la Moscova, unde demn de menţionat, este faptul că s-au acordat 3 premii şi 5 menţiuni unor afişe selecţionate din 5600 prezentate din întreaga lume.

Tot la manifestarea expoziţională de la „Art Director Club“ — New-York, graficianul român Florin Ionescu, a primit „Diploma de onoare“ (pentru afişul filmului „Glissando“. (S. V.).

Sînt operele pe care le creați o mărturie asupra mării epoci constructive de azi?

Iată o întrebare fundamentală, pentru orice artist. Martor și părtaș al epocii, nici un artist nu creează independent de realitate; mai mult, conștiința artistică a fiecărui creator îl obligă să fie nu martorul ei pasiv, ci interpretul, indiferent de modalitatea de exprimare aleasă, a faptului de viață, a faptului istoric.

Sînt operele dumneavoastră o mărturie pentru mine? Au ele forța adevărilor istoriei noastre de ieri, de azi, dintotdeauna?

GABRIELA MANOLE ADOC și GHEORGHE ADOC — „Independența”

GABRIELA MANOLE ADOC și GHEORGHE ADOC

Lucrările de artă monumentală de inspirație istorică pe care le-am proiectat se înscriu pe linia modernității, a unui figurativ în concordanță cu exigențele redării epice și a exprimării metaforice. Monumentul „Independenței” de la Iași, înălțat ca un omagiu adus luptei și jertfei acoperite de glorie a ostașilor de la '77 care au adus independența țării, reprezintă, astfel, concepția actuală despre evenimentul istoric, despre rostul maselor în făurirea istoriei unui popor. Noi am dorit, firește, să facem din aceste compoziții o expresie a timpurilor noastre, un mesaj pentru viitor.

Preocupările actuale se îndreaptă spre un ciclu inedit: o suită de busturi de mici dimensiuni ale celor mai importante chipuri din istoria României și din istoria culturii românești, începînd cu dublul portret Decebal-Traian, expresie a convingerii noastre că personalitățile istorice sau culturale sînt rădăcinile adînci ale poporului iar faptele lor, pagini dintr-o epopee națională ce se îmbogățesc necontenit.

MARCEL OLINESCU

Întreaga mea activitate de plastician, exercitată pe mai multe tărîmuri, a avut ca principali poli de interes afectiv și cultural, creația populară și pilda marilor înaintași.

De un deceniu încoace mă preocupă însă un gen aparte de portret, și anume cel care constituie pretextul, motivul de plecare spre o evocare multiplă a vieții și activității unor luminoase figuri de înaintași. Portretul depune mărturie despre o lume mai greu de evocat — lumea ideilor, convingerilor și atitudinilor — specifică epocii fiecăruia. Astfel portretul istoric, gen care a cunoscut o adevărată înflorire în ultimele două decenii sau portretul cultural de evocare așa cum fac eu nu reprezintă decît valorificarea și aducerea în fața contemporanilor a unor biografii exemplare prin pilda dăruirii

lor; eforturile mele de a crea o galerie de personalități ale culturii române este, de fapt, răspunsul unui creator la nevoile actuale ale unei galerii de eroi ai neamului și ctitori de cultură și țară, parte integrantă din „Epopeea de fapte” a poporului român.

În acest context, din această imperioasă nevoie interioară de a mă alătura efortului colegilor mei de breaslă, s-a născut ampla gravură „Carpații culturii române”, imagine meta-

de daci, oamenii acestui spațiu românesc duc azi o viață așa cum o cer vremurile: muncesc acolo unde e nevoie, au grijă de ogor, de păduri, de ape, trudează și-n truda lor se poate citi mindria unei nobile misiuni, căci fără muncă nu s-ar simți pe de-a întregul oameni demni de frumusețea țîntului. Ritmurile vieții lor, cu dimineți începute în zori și seri prelungite pînă tîrziu, cu multe alte indeletniciri ce le comple-

tesc motiv cu ecouri și amplasare de epopee: viața satului din Maramureș și tezaurul lui de umanitate.

COSTIN NEAMȚU

Tineretul, iată un subiect captivant, incitant pentru orice artist, care m-a făcut să trec la realizarea unui ansamblu monumental de mari dimensiuni (frescă paretă) în spațiul unei liceu din București, „Ion

tineretul de azi. Miine, noile generații vor pune alte probleme și se vor diferenția, cum e și firesc, de generația acestor ani. Am dorit însă să nu las o imagine fotografică, și poate prea legată de un aspect, de un detaliu particular și de aceea, în cele trei ansambluri pictate „povestea”, alegoria virs-telor tineretului, este alcătuită din episoade, scene și motive, unele prezentate în registru realist, altele în cheie alegorică dar împreună avînd rolul unei ample metafore a universului bogat și fascinant al tineretului activ, constructiv, romantic, revoluționar.

ILEANA BALOTĂ

Definitiviez un ciclu de patru tapiserii de mari dimensiuni prin care vreau să ilustrez chipul epocii pe care o trăim. Una dintre lucrări are ca motiv central „Industria”, alta „Agricultura”, o a treia „Marile ctitorii”, și în sfîrșit, a patra, „Cultura, știința și învățămîntul”, direcții cardinale de dezvoltare a activității practice și de afirmare a conștiinței sociale din țara noastră în ultimele decenii. Desigur, se pot recunoaște mari obiective, mari reperi ale devenirii noastre: construcții, edificii, așezăminte, obiective social-edilitare devenite atît de familiare nouă, tuturor (Metroul bucureștean, Canalul Dunăre — Marea Neagră, podurile, noile cartiere, hidrocentralele) capodopere de gîndire tehnică constructivă și — de ce nu — artistică.

Doresc, de asemenea, și prin asta sînt conștientă ce mistune grea îmi asum, să fac ca toate ideile ce sînt incluse în piesele de artă monumentală pe care le elaborez în cadrul ciclului privind tineretul Epocii Nicolae Ceaușescu, să dialogheze între ele, să se întrepî-trundă, să se unifice, alcătuiind un cor, care să intoneze un imn și să fie o mărturie elocventă totodată, fidelă, sobră, dar amplă și profundă, a momentului și a istoriei deopotrivă.

Anchetă realizată de SIMONA VĂRZARU

CORNELIU BABA — „Oțelari”

CORNELIU BABA

M-am dus adesea în halele mari ale uzinelor unde am întâlnit adevărații eroi. Mîinile lor sînt proaf de carbune, cu mîinile negre și uscate, oamenii aceștia veghează mașinile, ascultă la temperaturile înalte ale cuprăurilor. Întotdeauna mi-am făcut complexe cînd a trebuit să-i scîntez. Mi se părea că ceea ce fac eu e micuș de neînsemnat. Mă streșuram prin colțuri și ieșeam mai repede, purtînd imaginea unor oameni admirabili. Am vrut să le fac portretul simplu, fără ostentația eroismului. Ostentația ilustrativă a unor teme asemănătoare m-a făcut multă vreme să tatonez căutînd o soluție care intr-adevăr să mă mulțumească. Oamenii aceștia au o simplitate, în fața lor, captivantă. Cărbunele le dă o frumusețe neașteptată. Oțelarii trebuie să fie una dintre importantele mele lucrări, care să reprezinte clar o țîntă și un crez față de oameni și față de artă.

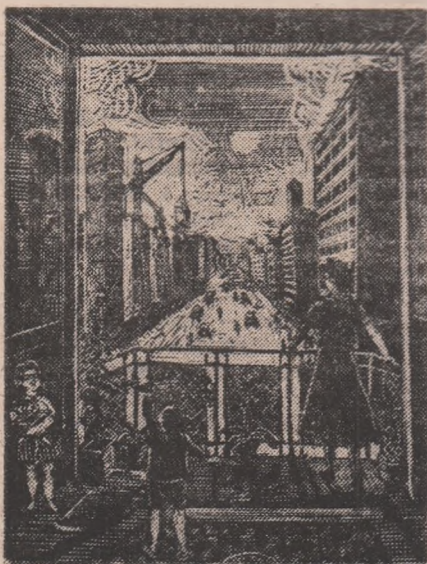
forică a fiilor tuturor provinciilor românești care susțin, asemenea arcului carpatic, dezvoltarea culturii naționale multiseculare.

VASILE POP-NEGREȘTEANU

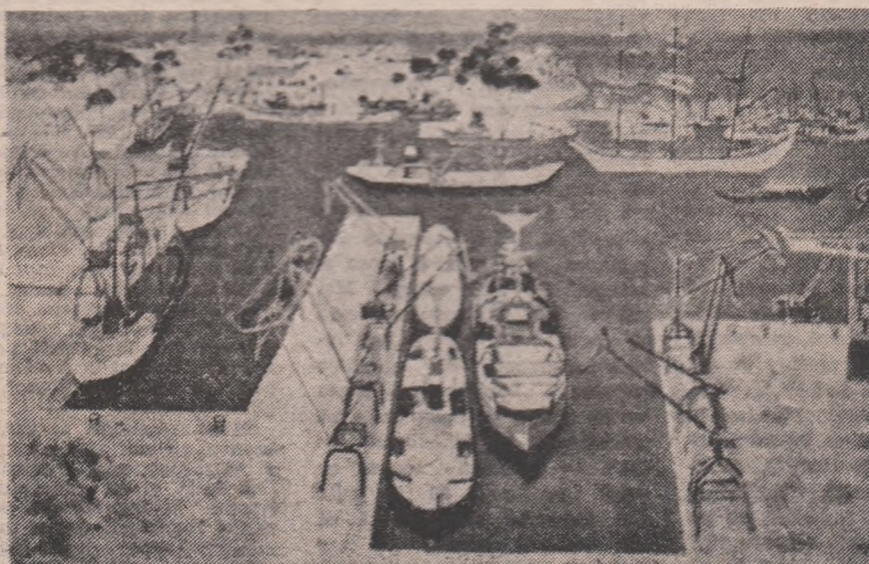
Există la ora actuală în România, în minunatul neam al Maramureșului și Oasului, o oază de mare puritate sufletească, un loc în care specificul local, adică tradițiile, portul, mentalitatea oamenilor, neschimbate parcă de secole, capătă dimensiunea unui tezaur de spiritualitate națională. Cu portul lor alb, cu un croi al hainelor ce amintește încă prin faldurile bogate și drepte de toga romană, cu chipul dăluit și frumos a cărui tipologie vorbește

teză neodihna meserilor, seamănă în fond cu ale celor din alte locuri din țară. Pe mine mă interesează însă acest loc și oamenii lui minunați, aerul de legendă încă nespūsă pînă la capăt, atmosfera aparte ce dă un aer sărbătoresc fiecărei zile, iar zilelor de sărbătoare alura unei pagini de veche și curată tradiție. Ei mi se par un inepuizabil subiect — țărani maramureșeni, un nod ce leagă în epoca noastră trecutul de prezent, sărbătoarea populară de ritmurile moderne ale civilizației, mentalitatea rurală de cea contemporană în care satul are alte dimensiuni, și peste care timpul trece, sculptîndu-le trăsăturile pînă la efigie. Cred că niciodată nu voi epuiza

Neculce” și pentru care am ales sinteza celor mai caracteristice, celor mai reprezentative ipostaze și preocupări din universul lor: jocurile copilăriei, primii pași ai micului școlar, visurile elevului familiarizat cu limbajul științei și tehnicii, entuziasmul adolescentilor, studenții sau muncitorii. Creativitatea, trăsătură specifică tineretului, care la noi, în mod special, se bucură de atenția pedagogilor, profesorilor, angajarea lor plenară în vîltoarea vieții, puterea de dăruire, curajul de a aduce cu sine noul, de a se lupta pentru el, de a-l impune, dînd totodată un profil nou societății însăși, iată ce exprimă compozițiile alegorice pe care le-am realizat în primul rînd pentru tineri și în al doilea rînd pentru a lăsa o mărturie despre

MARCEL OLINESCU — „Construcții noi în București”

VIOREL MĂRGINEAN — „Noua ieșire la mare”

VASILE POP-NEGREȘTEANU — „Tinără din Oaș”

DIALOG

● **NUȚA GULIMAN, București.** Aveți o decență, o teamă de confesiune care vă determină să vă exprimați prin numai câteva cuvinte. Fiecare poem seamănă cu pilpierea unei mici flăcări gata-gata să se stingă. Formula este de efect — deoarece sugerează un dramatism al comunicării —, dar folosită prea des se devalorizează.

● **MARINA BODOLICĂ, Iași.** Poezia este prea poetică și proza — prea prozaică.

● **FLAVIUS VLĂDEANU, Timișoara.** Plicul dv. se află, probabil, printre cele pe care încă nu le-am deschis. De pierdut, în orice caz, nu se va pierde, deci nu are rost să vă impacientați. (În plus, există și un avantaj: putem constata cu acest prilej în ce măsură rezistă textele dv. la trecerea timpului !).

● **DECEBAL ALEXANDRU-SEUL, Cimpulung-Moldovenesc.** Cred că ați ajuns la exasperare așteptând să vă public, dar să știți că și eu am ajuns la exasperare așteptând să scrieți mai bine.

● **DINU CRISTIAN, București.** Răspunsul (nefavorabil) dat lui Dinu Cristu era dat lui Dinu Cristu și nu dv. Schița Tăcerea este scrisă într-un stil precis, caustic și prezintă interes din punct de vedere literar. Vă rog să-mi trimiteți și alte texte (însă dactilografiate).

● **OLIMPIO FABIANUS, Giurgiu.** Credeți că merită să scrieți despre „risetul bețivului orb / căutând capătul liniei drepte”? Vă convine să rămâneți în istoria literaturii drept cronicarul unui asemenea eveniment?

Poemul săptămînii Dar dacă?

dar dacă-ți tragi melancolia
pînă peste ochi dar dacă
te închei la toți nasturii tristeții
dar dacă o iei încet înspre
toate punctele cardinale și
incepi să regreți temeinic
ori să iubești solemn dar dacă

incepi să cauți ceea ce nici prin gînd
nu-ți trece să găsești dar dacă
taci cu pricepere și întîmplător
se face și seară?

IULIAN BOLDEA
Cluj-Napoca

● **LILIANA ISTRATE, Galați.** Este meritoriu faptul că în loc să scrieți o poezie convențională — cum scriu mulți alți tineri de vîrsta dv. — recurgeți la imagini îndrăznețe:

„Soldatul
bea de sărbători
ulcioare cu amintiri
pe cînd sărută gîtul iubitei
ca pe o țevă de tun...”

Trebuie să înțelegeți însă că, fiind lipsită de experiență, greșiți adeseori nota și îndrăzneala artistică devine excentricitate:

„Fecioara își descheie gura
și din ea evadează
cîrduri de ciori din sticlă...”

● **GHEORGHE MOROȘANU, Rădășeni, Suceava.** „Stimate Alex. Ștefănescu, George Valer Hibovschi este un poet de 9 ani. Este fiul prietenului meu Gheorghe Hibovschi, poet și el, dar mai puțin precoce, sau mai puțin norocos. Vă rog să vă spuneți părerea...”

Nu știu dacă George Valer Hibovschi are talent de poet — textele nu sînt concludente în acest sens —, dar are, în mod sigur, o inteligență neobișnuită pentru această vîrstă. În

multe dintre compunerile sale există un umor de idei de bună calitate:

„Omul se modernizează,
adică se lenevește.
Mii și mii de instituții
lucrează pentru lenevia omului.”

● **OVIDIU EFEMERIDIS, Suceava, LEONIDA PREOTESCU, Ploiești, GABRIEL PRICHICI, Oravița, Caras-Severin, ALINA DURBĂCĂ, Galați, GAVRIL BILAȘCU, Baia-Mare, H. S., Ploiești, CLARINA GINDES, Focșani, SERENELA GHITĂNEANU, Ploiești, MIRCEA ȘTEFAN, Bușteni, L.M.L., Sibiu, MARIO ȘTEFAN, Găești, ION IACOB, Buzău, RALU VLAICULESCU, București, SIGRID LETZ, București, NICOLETA ALEXANDRA IONITĂ, Ploiești, DORIN DAVIDESCU, Vinju-Mare, Mehedintzi, MARADONA, Bălcăești, MARIAN VOINESCU, Craiova, SOFIA IORDACHE, Ploiești, RĂZVAN ALEXANDRU MĂLAI, București, VALERIU SALCIE, Tecuci, MIHAELA ENESCU, Pitești, CĂTĂLIN CIOABĂ, București.** Dacă vă aflați la primele încercări, sînt șanse să progresați. Dacă de multă vreme scrieți așa cum scrieți acum, ar fi mai bine să renunțați.

Pasaje reușite din texte nerepublicabile

„Oglinda
în care se bărbieră Neron
a devenit deodată
tulbură, refractară, agitată,
precum marea pe vreme de
scufundindu-l...”

(PAUL SIRBU, Tulcea)

„E duminică și doar
haina de lucru
a tatălui meu
aspră imbinată cu
fum și uleiuri
încăpănată refuză
încheierea săptămînii”

(PAUL GON, Turda)

„Transformă-mă într-un gînd
cît mai banal
și pierde-mă printre gîndurile tale”

„Deasupra noastră
de cer, atîrnă ploaia
ca o sabie a lui Damocles”

(OTILIA, Cimpina)

Umor involuntar

„Primăvara e bine să n-ai
sentimente...
Primăvara îți fată mîntea niște pui,
Ieși cu ei la iarbă verde, te-nțîlnești
Cu uliul. El îți face un cucui
Și-apoi te-nțîlnește: — Und' te duci
mă, nebunule?”

(CONSTANTIN MILEA SANDU,
Lovrin, Timiș)

Rubrică de
ALEX. ȘTEFĂNESCU

Prima carte

A apărut de curînd la Editura Militară romanul **Plutonul de execuție** aparținînd unei autoare care și-a publicat primele încercări în cadrul acestei rubrici. Romanul se bucură de succes — a dispărut rapid din librării, deși a fost editat într-un tiraj mare — și primele ecouri din presă sînt favorabile. Imi face plăcere să constat cu acest prilej că se confirmă aprecierile mele dintr-o notă de pe ultima copertă a cărții:
„Cu cîtiva ani în urmă,

la rubrica **Cenaclu prin corespondență** din Suplimentul literar-artistic al **Scintei tineretului**, am primit un plic de la o necunoscută. Plicul conținea mai multe povestiri, surprinzător de bine scrise. Atît de bine scrise încît în primul moment am crezut că un scriitor consacrat și-a trimis textele semnate cu pseudonim ca să-mi facă o farsă. S-a dovedit însă după aceea că manuscrisele aparțineau unei foarte tinere și înzestrate autore din București,

ECATERINA MATAACHE. Scufundată voluntar în anonim, ECATERINA MATAACHE desfășoară o activitate scriitoricească de anvergură. Pentru elaborarea romanului **Plutonul de execuție** a muncit timp de cinci ani, făcîndu-și mii de fișe cu date despre cel de-al doilea război mondial și redactînd unele capitole în zece de variante. Romanul, bazat pe o vastă documentație și scris inteligent, cu nerv, este o certă reușită a genului.”

CE MAI SCRIU REVISTELE?

În discuție, genul dramatic

„Încăstrată decis în istorie, literatura dramatică evocă trecutul și prefigurează viitorul prin lumina înțelegerii actualității” afirmă, într-un amplu articol din „România literară” (nr. 42) intitulat **Dramaturgia română modernă**, criticul Valentin Silvestru. Un studiu serios, o panoramă a domeniului prezentînd succint, prin exemplificări concrete, direcții și orientări ale teatrului, precum și noile sale dimensiuni și structuri înnoite. Este vizibil efortul de sinteză și de documentare al autorului care afirmă: „Nevoia de visare nu poate fi potolită nici ea vreodată, iar teatrul e una din posibilitățile cele mai atrăgătoare și mai populare de a infuza poezie vieții, luminînd ceea ce e înălțător în ea.” Dar, oricît de seducător ar fi acest gen literar, el poate da naștere la „scrieri ce plutesc în banalitate, expunînd cu simplism întîmplări anodine ce se desfășoară liniar din partea acelor grăbiți să se vadă reprezentați (...) mai curînd decît să fie analizați ori cuprinși în studii privind mișcarea literelor”. Este cert — apreciază autorul — că avem o dramaturgie care și-a creat o fizionomie proprie. Că este așa, o dovedesc titlurile care servesc drept argument și care au intrat în conștiința spectatorilor noștri. Probabil, apreciază Valentin Silvestru, foarte mulți dintre dramaturgi, și numărul lor e în continuă creștere, adăugîndu-se galeriei de dramaturgi cunoscuți și alți oameni de condei, scriitori abilitați și în alte genuri, vor intra în istoria literară și teatrală a

perioadei în care trăim. Și asta pentru că îi dăm cuvîntul lui V. Silvestru, „ea se cere scrisă, deci, cu aceeași cerneală cu care se întocmesc rapoartele către eternitate despre toate faptele românești de creație ale acestui anostimp istoric”.

G. Apollinaire — contemporanul nostru

„Misiunea unei reviste — aflăm din ultimul număr al „Familiei” (nr. 987) — este printre altele de a le oferi cititorilor traduceri din literatura universală. Dar (remarcă i. sim. la rubrica **Revista revistelor**) trebuie să o spunem ca o observație generală — nu sînt vizate, decît cu puține excepții, cele mai noi aspecte ale literaturii universale”. Accentul, aflăm în continuare, cade pe traduceri oferite de cîteva din revistele literare din zone mai departate sau dimpotrivă, din zona celei mai apropiate actualități, cu indicația ca aceasta din urmă să predomine, obișnuînd deci cititorul, continuăm noi, cu apariții dintre cele mai recente pe cît posibil. Ni se indică spre exemplificare cîtiva autori traduși în aceste reviste: un japonez decedat recent în 1927, A. Rimbaud (1854—1891), P. Valery (1871—1945), V. Nabokov, cu un text despre Pușkin scris în 1937 etc. Ea însăși, preocupată de acest subiect, revista „Familia” oferă cititorilor săi traducerea

citorva dintre poeziile lui G. Apollinaire (1880—1918). Foarte frumoase poeziile traduse! Dar parcă era vorba să ne străduim să oferim cititorilor noștri traduceri sau și traduceri din zona celei mai apropiate actualități.

Să vezi zburînd un OZN orange

Un foarte interesant articol la rubrica „Enigme în lumea modernă”. Fenomenul OZN (III) a apărut în revista „Astra” nr. 10 1987. De data aceasta autorul articolului, Dan Apostol, se ocupă de statistici și rapoarte. Printre altele, aflăm că 70 la sută din cazuri au cel puțin 2 martori dar că există și 10 mii de martori unei, numărul acestora sporînd o dată cu timpul. În 75 la sută din cazuri martorii au acceptat să-și facă publică identitatea. Observațiile au fost făcute prin toate metodele, de la telescop pînă la teletmetru de artilerie. Primim importante caracteristici tehnice și de zbor ale obiectelor văzute: ele sînt discoidale, sferice sau elipsoidale. La obiectele luminoase predomină roșu și orange. Ce mai aflăm? Mai aflăm multe, printre care că ele sînt silențioase, iar viteza supersonică nu produce cunoscutul „bang” sonic. Ceea ce ne obligă — dacă vrem să reperăm cu tot dinadinsul un OZN — să stăm mereu cu ochii pe sus, 60 la sută din rapoarte menționează că ele pot fi văzute pe cer senin și vizibilitate excelentă. Așadar, cînd plouă, lăsați-vă păgubași, nu căutați OZN-uri.

Ne aflăm în luna octombrie și sîntem avertizați, de asemenea, că maximum de observații asupra „omuleților verzi” apar în această lună. Grăbiți-vă, din octombrie au mai rămas doar cîteva zile doar! Nu se știe cine va fi norocosul!

Statuia lui Ovidiu a împlinit 100 de ani

Revista Tomis nr. 9, septembrie, 1987, omagiază centenarul statuii lui Ovidiu la Constanța. Într-un articol semnat de Doina Păuleanu, revista ne reamintește rolul social al sculpturii, acela de a fi „memorie a unui neam, a unui timp, a unei conștiințe exemplare, efiege durată în material peren, menită să glorifice prin puterea repetabilă a exemplului pe aceea irepetabilă a genului; statuia lui Ovidiu de Ettore Ferrari, amplasată la Constanța în 1887, este o operă de for necesară. Anul însuși al acestei impostări este definitiv pentru intenționalitatea unor oameni de cultură care, înțelegînd rolul programatic al artei sculpturale, au dat expresia perenă năzuinței poporului român aflat în căutarea istoriei sale”.

Un număr interesant, bogat în ilustrații, un omagiu adus poetului, operei sale, locului pe care îl ocupă Ovidiu în șirul marilor poeți de talia lui Homer, Vergiliu, florișu.

Să ne reamintim, așadar, că în bronzul solemn putem identifica o retrospectivă la romanitatea Dobrogei și un document — simbol al legitimității permanenței românești, dar și un monument înălțat originii limbii și propriului viitor pe străvechiul teritoriu.

IMPARTIAL

TOP 13

SECȚIA ROMÂNĂ

1. **EVOLUTIV** — Drumul spre stele; 2. **METROPOL** — Centurul iubirii; 3. **HOLOGRAF** — Visul meu din zori; 4. **ROȘU SI NEGRU** — Joc în doi; 5. **CELELALTE CUVINTE** — În zori de zi; 6. **AURA URZICEANU** — Trece vremea; 7. **LOREDANA GROZA** — Să-ți spun adio; 8. **KRIPTON** — N-ai să afli tot; 9. **ALEXANDRU ANDRIEȘ** — De ce îmi place ea; 10. **NICU ALIFANTIS** — Inscripție pe un inel; 11. **DUCU BERTZI/ACID** — Trece dorul; 12. **IRIS** — Ultima toamnă; 13. **VOLTAJ** — Tu, doar tu.

SECȚIA STRĂINĂ

1. **BOY GEORGE** — Sold; 2. **PETER GABRIEL** — Red Rain; 3. **DEPECHE MODE** — Strange Love; 4. **ROBBIE NEVIL** — Wo's is to Ya; 5. **WEST WORLD** — Where the Action Is; 6. **PET SHOP BOYS** — It's a Sin; 7. **MADONNA** — Who's that Girl; 8. **BANANARAMA** — Heard a Rumour; 9. **PRINCE** — If I Was Your Girlfriend; 10. **MICHAEL JACKSON** — I Just Can't Stop Loving You; 11. **SAMANTHA FOX** — I Surrender; 12. **U 2** — Where the Streets Have No Name; 13. **JOHNNY LOGAN** — I'm Not In Love.

La Chicago, căutându-l pe Brâncuși

În comparație cu New Yorkul, Chicago este mai ordonat și curat, mai verde (numără circa 400 de parcuri) și, un lucru deosebit de important, are pe malurile lacului Michigan și ale râului Chicago un areal uriaș care-i garantează o extindere practic nelimitată. Inițial a fost fort militar, trg al crescătorilor de vite și simplu nod de cale ferată; în zilele noastre, proporțiile orașului pot fi succint definite de cele 14.000 unități cu o producție industrială anuală în valoare de circa 35 miliarde dolari, de cele 22 linii de cale ferată ce aduc aici o parte din cei zece milioane de turiști care-l vizitează datorită climei sale relativ blinde practic tot timpul anului. Cifrele explică parțial de ce Chicago este socotit al doilea oraș al Statelor Unite.

De la al 94-lea etaj al clădirii trapezoidale „John Hancock Center”, ghida noastră ne prezintă un compendiu de istorie, punctând, de fapt, creșterea vertiginosă a populației sale la 3,5 milioane locuitori (7 milioane cu împrejurimile). Expozițiile și târgurile internaționale organizate aici au marcat eforturile de modernizare. Un punct crucial în această evoluție, ca o despărțire de trecutul pastoral, pare să fi fost puternicul incendiu din

1871 provocat de vaca unei oarecare doamnă O'Leary — laimotiv a numeroase westernuri. Timp de trei zile și jumătate, flăcările au distrus 15.000 de clădiri modeste, defrișând locul pentru zgirile-norii din secolul nostru. Ca o relicvă a rămas doar turnul de apă, altfel relie-

de la nord spre sud de atrăgătorul port pentru yahturi, și la nord de „Old Town” — cartier colorat comercial. În Vest, la Universitatea din Illinois, cu faclă de medicină, stomatologie și farmacie, asistăm la o oră de psihologie. Profesorul își proiectează propriul său

mercă — un flux de 600.000 de clienți pe zi; afuență deosebită și în muzee. Zestrea de expoziție este impresionantă. Muzeul de știință și industrie este o adevărată enciclopedie la dimensiuni reale: o idee este urmărită de la invenția până la producția de masă; mari experimente intrate în istoria științei și tehnicii, ca ieșirea omului în spațiu, sint „puse în scenă”; muzeul este o istorie vie a unui univers tehnic în continuă perfecționare. Într-un registru diferit, de data aceasta cel cultural, aream să trăim satisfacții și mai mari la Institutul de Artă. Acesta găzduiește a doua mare colecție din S.U.A., care include pictură universală începând cu secolul al XIV-lea (pince celebre de El Greco și Serrati), sculptură, tiparituri, artă primitivă, decorativă și orientală. Camerele unice „Thorne” sint autentice reproduceri miniaturale ale unor interioare europene și americane din secolul al XVI-lea și până în prezent.

Nimic nu egalează, și nici o impresie nu se ridică însă la intensitatea emoției pe care un vizitator român în acest oraș o simte în fața sculpturilor lui Brâncuși. Dar aici începe o alta lume...

ful orașului oferă ochului clădiri paralelepedice — „Prudential”, „Chicago Circle Campus”, „First National Bank” —, clădirea ca blocurile gemene denumite „Marina City” ori imitații ale stărilor europene: oitic — „Tri-bune Tower”, renaștere franceză — „Wrigley Building”. Partea modernă, în stil newyorkez, denumită și „fațadă” orașului, este mărginită

de un șir de comentarii. Apoi, surprizător, ne vorbesc în curțile calde despre România, pe care a vizitat-o ca turist în timpul priei mai multe țări europene. Pentru a răspunde chestiunilor de ospitalitate străine pe pământ românesc, ne conduce prin campus, ne arată mai multe amfiteatre de tip elin în aer liber. Ne continuăm vizita în oraș. Pe State Street — principala stradă co-

TABELA de MARCAJ

Și el om, de!

Vă transmit din Copenhaga, unde Sportul din Regie — urmărită de un ghinion cum rar s-a pomenit — a venit să se-ntilnească tocmai cu profesioniștii de la I.F. Brondbynes. Gazde delicate și subtile, care ne-au purtat dintr-o surpriză-n alta, care mai de care mai strategică. Intii de toate ne-au cazat într-un hotel...! Apoi... liniște, o liniște care te făcea să te uiți pe geam și cum trageai perdeaua dădeai cu ochii de renumita fabrică de bere Tuborg, aflată peste drum, la cițiva pași. Apoi... nu v-aș dori nici ca, după antrenamentul de acomodare, să vă vedeți rugat mios de șoferul autocarului să puneți umărul la-mpins hardughia, ca să ajungeți înapoi acasă, la hotel. Noroc, însă, că de la fereastră la Marea Nordului nu erau nici 300 de metri, așa că ne puteam bucura măcar de un pui de friguleț, cum e și iarna, în decembrie, pe la noi, la Ciuc. Cu toată vremea asta ciufulită, tribunele vor fi pe cale să se umple, miercuri seară, cu circa 30 și ceva de mii de spectatori, din care vreo 18.000 s-a spus că au fost plătitori. Și s-a-ncins un pirdalnic de meci pe cinste, în care echipele s-ar fi înțeles ele până la urmă, dacă nu s-ar fi nimerit acolo, pe teren, luxemburghezul Roger Philippi, un arbitru mic și rău, crezându-se probabil Roger Moore. N-a vrut „cavalerul” asta să ne lase să jucăm nici în ruțul capului și cum vedea mingea la noi, cum scoala un cartonaș galben, că-i de mirare cum de s-au adunat numai...7! Danezii, cum îl știm, alergăreți de felul lor și chiar convingători în joc, din când în când, mai ales la faze fixe, fixate de Roger prin preajma careului sau de-a dreptul intrinșul. De-aici și pin' la doi la zero n-a fost decit un pas, după care, pentru golul al treilea care nu venea și nu venea, pasul nostru la ofsaid nici n-a mai contat. Ce, parc-a văzut cineva?! Și dac-a văzut, ce, arbitrul e și el om și are voie să mai greșască. Așa am pierdut noi meciul de la Copenhaga, cu 0-3, primind un gol din lovitură liberă, al doilea din penalty și al treilea din ofsaid, da' ce contează? A văzut cineva?! Doar noi am văzut și nu-i suficient ca să putem spune c-a fost ceva putred în Danemarca!

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

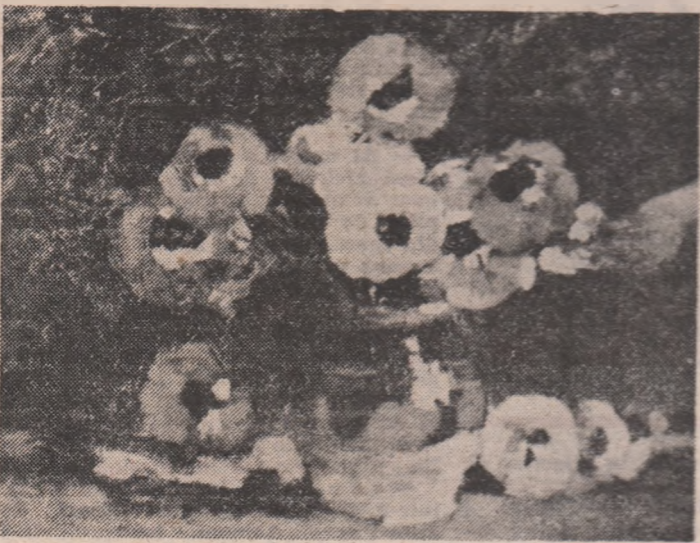
ANEMONE de ȘTEFAN LUCHIAN

Ulei: pe pinză, 0,420X0,430; semnat stînga jos: Luchian; nedat; expus în 1908 la „Timpul artistic” (societate la care Luchian aderă în 1902 și la ale cărei expoziții participă cu lucrări, în mod regulat). Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România, Galeria Națională.

Imobilizat de o boală necrutătoare într-un fotoliu până la sfârșitul vieții, Luchian și-a concentrat întreaga energie creatoare, toată pasiunea pentru natură și înțelegerea drăgăstăoasă pentru viață și frumusețea în pictarea florilor. Iată de ce „florile” sale au un anumit dramatism, dar și o lumină

interioară încununațiată, o simplitate gravă, dar și o suavitate plină de grație care face din aceste desene — este cazul Anemonei — adevărate opere de artă. Culorile se păta aici strălucirea smalțului translucid; desaturatul se îmbină cu expresivul într-o sinteză superioară care este tot ce poate fi mai

modern și mai clasic în același timp. Căci Luchian a știut să fie modern fără a sfîrși în uscăciune și rigiditate, opera sa stîrnind ieri, ca și azi, emoții vii, autentice. „Nu este oare posibil — se întreba Henri Focillon cu o superioară intuiție — să stabilim o legătură între această artă atât de personală și frumoasele izbucniri de fantazie, vîile culori ale ceramicii și covoarelor?” O întrebare deschisă, al cărei răspuns trece prin sensibilitatea artistică a fiecăruia dintre noi. (ADRIAN POP).

Gabriel Garcia Márquez

Puțin după aceea sosiseră în grabă comisarul și practicantul, și amindoi percheziționaseră casa în căutarea vreunei alte evidente împotriva parfumului înconfundabil de migdale amare. Dar în cele câteva minute cit a durat analiza partidei neterminată, comisarul a descoperit printre hirtile de pe birou un plic destinat doctorului Juvenal Urbino, și protejat de atitea sigilii de ceară roșie încit a fost nevoie să-l rupă în bucățele ca să scoată scrisoarea. Medicul a dat la o parte perdeaua neagră de la fereastră ca să aibă mai multă lumină, și aruncat mai intii o privire rapidă peste cele unsprezece foi de hirtie scrise pe ambele părți cu o caligrafie îndatoritoare, și încă din momentul în care a citit primul paragraf și-a dat seama că a pierdut împărțășania de Rusalii. A citit cu răsunarea tăiată, recitînd de la capăt diverse pagini ca ră reînnoade firul pierdut și cînd a terminat parea să se fi întors de foarte departe și dintr-un timp îndepărtat. Era vizibil consternat cu toate că încerca să nu pară: buzele aveau aceeași culoare albăstrie ca a cadavrului, și nu și-a putut stăpîni tremurul degetelor cînd a împăturit din nou scrisoarea și și-a pus-o în buzunarul hainei. Atunci și-a amintit de comisar și de tinărul medic, și le-a suris prin ceață frămîntării.

Nimic neobișnuit — a spus. Sint ultimele sale dorințe. Era un adevăr pe jumătate, dar ei l-au crezut întreg pentru că el le-a ordonat să ridice un săculeț de pe jos și acolo au găsit un libret de economii foarte uzat în care se aflau cifrele cu care se deschidea seiful. Nu erau atîția bani pe cit credeau, dar erau indeajuns

pentru cheltuielile de înmormintare și pentru a lichida site obligatii de mai mică importanță. Doctorul Urbino a devenit atunci conștient că nu va reuși să ajungă la catedrală înainte de Evangelhelie.

— Este pentru a treia oară cînd pierd liturgia de duminică de cînd mă știu — a spus. Dar Dumnezeu înțelege.

Așa încit a preferat să mai intîrzie citeva minute ca să lase totul în ordine, cu toate că de-abia dacă suportă neliniștea de a-i împărțăși soției confesiunile din scrisoare. Și-a luat răspunderea de a-i anunța pe numeroșii refugiați din Caraibe care trăiau în oraș și care poate ar fi dorit să aducă un ultim omagiu celui care fusese cel mai respectabil dintre toți, cel mai activ și mai radical, chiar și după ce devenise evident că sfîrșise înfrînt sub povara dezamăgirii. Avea să-i anunțe, de asemenea, pe partenerii de șah, printre care se aflau de la distinși profesioniști pînă la meseriași fără nume, și pe alți prieteni mai puțin asidui, dar care poate ar fi vrut să asiste la înmormintare. Înainte de a fi citit scrisoarea postumă se crezuse primul dintre ei, dar după aceea nu mai era sigur de nimic. În orice caz va trimite o coroană de gardenii, căci poate Jeremiah de Saint-Amour va fi avut o ultimă clipă de remușcare. În mormîntarea va avea loc la ora cinci, care era cea mai potrivită în lunile de mare căldură. Dacă vor avea nevoie de el, se va afla, de la ora douăsprezece, în casa de la țară a doctorului Lácides Olivella, discipolul său iubit, care în acea zi sărbătorea, cu un prînz de gală, nunta de argînt cu profesoarea.

Doctorul Juvenal Urbino se confor-

mase unei rutine ușor de urmărit din momentului în care rămăseseră în urmă furtunoșii ani ai începutului, și cîștigase o respectabilitate și un prestigiu care nu aveau egal în toată provincia. Se trezea odată cu primul cîntat al cocoșilor, și din acea clipă începea să-și ia medicamentele sale secrete: bromură de potasiu ca să fie bine dispus, salicilat pentru durerile de oase pe vreme de ploaie, picături de corn de secară pentru amefeli, beladonă ca să doarmă bine. Lua cite ceva la fiecare oră, totdeauna pe ascuns, pentru că în lunga sa viață de medic și profesor a fost mereu împotriva rețetelor cu paleative pentru bătrînețe: îi era mai ușor să suporte durerile altora decît pe ale sale. În buzunar avea întotdeauna un săculeț cu camfor din care aspira profund de cite ori nu-l vedea nimeni, ca să-i treacă frica de atitea medicamente amestecate.

Rămînea o oră în biroul său, preparîndu-și cursul de medicină generală pe care l-a ținut la Școala de medicină în fiecare zi de luni pînă sîmbătă, la opt fix, pînă în ajunul morții. Era, de asemenea, un cititor atent la noutățile literare pe care i le trimitea prin poștă librarul său din Paris, sau al celor pe care le comanda la Barcelona librarul său local, deși nu urmărea literatura de limbă spaniolă cu atîta atenție ca pe cea franceză. În orice caz, nu le citea dimineața, ci după sîestă, timp de o oră, și, noaptea, înainte de a adormi. După ce termina studiul, făcea cincisprezece minute de exerciții respiratorii în baie, în fața ferestrei deschise, respirînd totdeauna înspre partea către care cîntau cocoșii, căci pe acolo venea aerul proaspăt. Apoi se îmbăia, își

aranja barba și își pomăda mustața într-o atmosferă suprasaturată de apă de colonie veritabilă de la Farina Gegebenber, și se îmbrăca în in alb, cu vestă și pălărie flexibilă și își punea botine de marochin. La optzeci și unu de ani păstra încă manierele elegante și spiritul sărbătorec de pe vremea cînd s-a întors de la Paris, la puțin timp după marea epidemie de ciumă neagră, iar părul bine pieptănat cu cărare pe mijloc continua să fie la fel ca în tinerețe, doar că prinsese o culoare metalică. Lua micul dejun cu familia, dar avînd un regim personal: o infuzie din flori de pelin bătrîn, pentru bunăstarea stomacului și o căpătîină de usturoi ai cărui dinți îi curăța și îi mîncea unul cite unul mestecîndu-l cu conștiinciozitate cu un colț de piine de casă, ca să prevină sufocările inimii. Doar arareori nu avea după curs vreo obligație în legătură cu inițiativele sale civice, cu milițiile catolice sau cu inventiile sale artistice și sociale.

Masa de prînz o lua aproape întotdeauna acasă, făcea o sîestă de zece minute așezat pe terasa grădinii, ascultînd prin vis cînteculele servitoarelor sub frunzele de mango, auzînd strigătele străzii, pocniturile de uleiuri și motoare din golf ale căror efluvii pluteau în jurul casei în după amiezile fierbinți ca un inger condamnat la suferință. Apoi citea de-a lungul unei ore cărțile noi, în special romane și studii de istorie, și-i dădea lecții de franceză și canto papagalului domestic, devenit de ani de zile atracția locului.

În românește de MIRUNA IONESCU (Va urma)

„Recompensa de la Stockholm nu va schimba mare lucru în viața mea“

ELOGIUL TIGRULUI

Cind Premiul Nobel pentru literatură a fost decernat nigerianului Wole Soyinka, unii comentatori care nu știau prea multe despre scriitorul african s-au întrebat dacă nu cumva a fost ales din „considerente tactice“. O întrebare la prima vedere legitimă dacă avem în vedere multele nume de scriitori mari, ocoliți de-a lungul celor opt decenii de existență ale Premiului Nobel. Și mai ales întrebarea este justificată dacă ne gândim că imensa majoritate a scriitorilor premiați de-a lungul anilor aparține Europei.

Trebuie spus totuși că acordarea Premiului Nobel lui Wole Soyinka — primul scriitor african care primește această distincție — nu este nicidecum expresia unui criteriu exterior valorii literare, sau subsumat să zicem unor considerente geografice sau politice. Wole Soyinka este o mare valoare a acestui sfârșit de veac și prin toată opera sa el s-a impus ca un creator total situat pe poziții democratice și progresiste: prozator, poet, dramaturg, eseist, actor, regizor și cineast în plină maturitate creatoare, un erudit aflat permanent în „stare de urgență“. Simbolismul operei sale nu e numai unul al revoltei în plan social, al protestului istoric, ci și în plan individual, vizând condiția omenească într-o lume ostilă care pune în primejdie demnitatea omului și prin aceasta însăși esența ființei umane.

Iată de ce credem că e de la sine înțeles interesul și ecoul pe care l-au stimit opiniile lui Wole Soyinka, pe care le-am selectat din revista L'EXPRESS nr. 1843 — prezentate mai jos pentru cititorii noștri — și în care sperăm să găsească prilejul unei meditații despre suprema vocație a omului: a lupta, chiar dacă nu reușește întotdeauna să învingă, pentru victorii de ordin moral.

— Cei care încearcă să găsească amănunte biografice în cartea dv. „Aké, anii copilăriei“, sint dezamăgiți, pentru că nu este propriu-zis o autobiografie. Ce ne puteți spune totuși despre dv.?

— M-am născut în anul 1934 la Abeokuta, un oraș din statul Yoruba, unul din cele patru vechi state cărora aparține Nigeria. Sint fiul unui director de școală și al unei comerciante. Abeokuta este un oraș aflat în apropiere de Lagos, capitala de azi a Nigeriei. Mi-am făcut ucenicia luptei politice în anii liceului, într-o perioadă cind Lagosul era colonie britanică și lupta se dădea în primul rind pentru autonomie internă.

— Cit de necesare v-au fost studiile universitare făcute în Marea Britanie?

— Am fost admis la Universitatea din Leeds în 1954 iar trei ani mai târziu o bursă mi-a permis să intru la Royal Court Theatre din Londra. Aici a fost jucată prima mea piesă „Inventatorul“ și puțin după aceea am creat „Oamenii mlaștinilor“. După cum vedeți, o perioadă fecundă.

— Într-adevăr, „Oamenii mlaștinilor“ e crotă de drept una dintre capodoperele dv. Cit ați stat în Anglia?

— M-am întors în Nigeria în anul 1960, în momentul cind țara mea își proclama independența în cadrul Commonwealth-ului. Frământări sociale și etnice tulburau viața politică a Nigeriei. Totuși, în acest climat turbure am reușit să înființez trupa de teatru MASK, iar apoi ORIZON THEATRE. Pe plan artistic am reușit să integrez, în piesele scrise și regizate de mine, ritmurile tradiționale africane.

— În ce împrejurări ați intrat în conflict prima oară cu autoritățile?

— Am fost aruncat în închisoare pentru că am declarat la radio că aleggerile au fost trucate. După ce am ieșit din închisoare, doi ani mai târziu am fost din nou încarcerat, fiind acuzat de „conspirație cu rebeliunea biafreză“.

— Concret, în ce consta delictul dv.?

— Între anii 1967—1970 în Nigeria a fost declanșat un sîngeros război civil prin proclamarea independenței Provinciei Orientale sub numele de Republica Biafra. Am arătat atunci că

armistițiul care s-a încheiat între combatanți nu era altceva decît un război mascat, pentru că în spatele lui să se ascundă mai bine exploatarea, un pretext de fapt pentru arbitrarul cel mai sîngeros.

— Vă considerați moștenitor a două culturi, a celei africane prin origine și a celei europene prin formație?

— Am refuzat întotdeauna mariajul emoției negre cu rațiunea albă. Negritudinii, pe care eu o consider un lux intelectual rezervat elitei, eu îi opun tigrutudinea.

— Ce înseamnă acest termen?

— Tigrul nu-și proclamă tigrutudinea sa. El sare pur și simplu asupra prăzii și o devoră.

— Care sint „prăzile“ tigrului Wole Soyinka?

— Injustiția, corupția, opresiunea, voința de putere fără limite. Iar armele mele se cheamă: satira, farsa, fresca istorico-mitologică.

— În „Dansul pădurii“ imbinați realismul critic cu fabula elegiacă. Ce ați urmărit cu această carte?

— Este, ca și restul cărților mele, o lungă descindere în infernul plin de violență și de nebunie ucigașă, distrugătoare. Freamătul sacrului, descîntecele vrăjitoresci nu intervin decît pentru a stîrni hohotele de ris, iar credințele ancestrale — pentru a denunța înșelătoriile.

— S-a acreditat ideea că acest recent premiu Nobel v-ar fi fost acordat din considerente tactice. Ce părere aveți?

— M-aș putea întreba desigur dacă acest Nobel nu este de fapt un contra-Nobel de vreme ce l-am ratat acum doi ani în profitul lui William Golding. Oricum, eu consider că acest Nobel pe care l-am primit, primul decernat unui scriitor african, este de fapt decernat întregii Africi. Și cred că e foarte bine astfel.

— „Acest om este mort“, jurnalul dv. de detenție, a avut o asemenea vîrful în paginile sale încît a declan-

șat acerbe controverse în Nigeria, de la apariția sa în 1972. Cum vă explicați primirea cărții?

— Cartea mea este un apel la rezistență împotriva fantasmelor distructive ale universului carceral și se încheie cu această profesiune de credință care pentru mine are valoare de teoremă politică: „Cei care recunosc imposibilită schimbarea pașnică, recunosc inevitabil necesară schimbarea violentă“.

— O nedumerire persistă: cum ați reușit să scrieți „Jurnalul...“ în pușcărie?

— Am redactat această carte nu cu o pană de gîscă, ci cu ajutorul unui ac furat din trusa medicului venit să mă consulte în celulă. Cu acest ac mi-am scris și poemle, prin împunsături pe hîrtie igienică.

— Ați fost ales să prezidați, la cea de-a treia ediție a Festivalului de la Limoges, masa rotundă dedicată teatrului african. Cum vedeți în această calitate teatrul negru de azi?

— Teatrul african, reprezentat la festival de trupe venite din Senegal, din Congo, din Coasta de Fildes sau din Burkina Faso este la prima vedere un teatru ciudat: fascinat de muzică și dans, realist și inspirat din actualitate dar evadînd fără încetare în imaginar, inventiv cu actorii săi innăscuți și cu ale sale invenții de limbaj. Cu toate acestea teatrul negru de azi nu este lipsit de anumite clișee.

— S-a spus despre piesa dv. „Metamorfoza călugărului Jero“, regizată de dv. și jucată la Limoges de trupa martinicheză „La Soif nouvelle“, că a simbolizat cel mai bine meritele și limitele teatrului african: foarte bine păstrate proporțiile simbolului, dar la fel de clare oscilațiile, mai ales în momentul trecerii de la realitate la fantasmă. Dv. ce credeți?

— Eu sint partizan, în linia shakespeariană, al unui amalgam total al genurilor. În piesele mele trec fără tranziție de la tragic la grotesc și încerc

— poate fără a reuși întotdeauna — să forjez o veritabilă unitate. În „Metamorfoza...“, la Bay Beach, o stațiune balneară renumită devenită un centru de distracție populară, armata urmează să execute niște dezmoșteniți ai soartei. Un veritabil show pe care militarii intenționează să-l rentabilizeze: cei condamnați la moarte vor fi executați în fața publicului care va plăti bilet pentru a asista. Pentru aceasta trebuie curățată plaja de predicatorii care bîntuie și atrag mulțimea. Călugărul Jero este cel mai de temut dintre ei: cu o alură caraghioasă și ridicolă de Christ și cu suflet de bîdăran, el are ideea de a recăpăta, el și secta sa, o înfățișare „prezentabilă“, transformînd-o într-o armată a carității condusă de un gornist plin de canoare.

— Ai uneori sentimentul, privind o piesă africană, de a te găsi în fața unor scheciuri, citodată excelente, pline de replici spirituale, iar altele din contră, lungi și inutile. De ce mai uzează uneori dramaturgii africani de „vorba lungă“?

— Formele dramaturgice preluate de dramaturgii africani de la Occident sint un cadru prea strîmt pentru imaginația lor debordantă. Ei au nevoie în primul rind de o estetică prin care să se exprime și care să le permită să-și manifeste cît mai plastic originalitatea și forța lor incontestabile.

— Ca actor ați jucat, printre altele, într-o piesă anglo-saxonă alături de Jean-Pierre Aumont, interpretîndu-l pe Lumumba. Ce a însemnat acest rol pentru dv.?

— Era mai mult decît un rol: era un simbol.

— Împărțit între obligațiile dv. la UNESCO, romanele și studiile teatrale, veți mai avea timp pentru a milita?

— Recompensa de la Stockholm nu va schimba mare lucru în viața mea. Voi continua să militez neobosit prin creațiile mele artistice, pentru că nu voi putea uita niciodată ideea care este de fapt convingerea mea de adolescent și pe care viața mi-o reconfirmă neconștient: „Un om umilit este un om mort“.

Prezentare și traducere
FLORIAN MICȘAN

